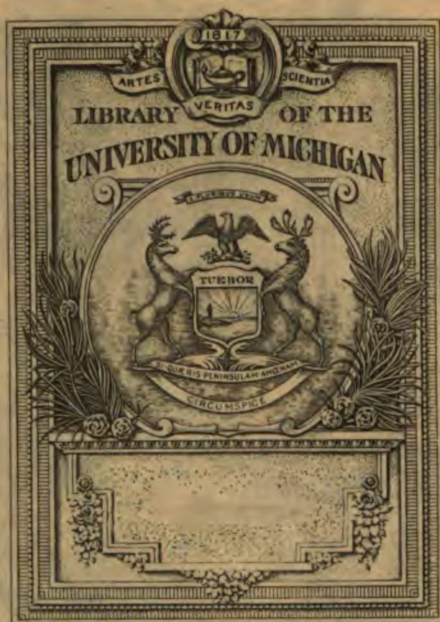
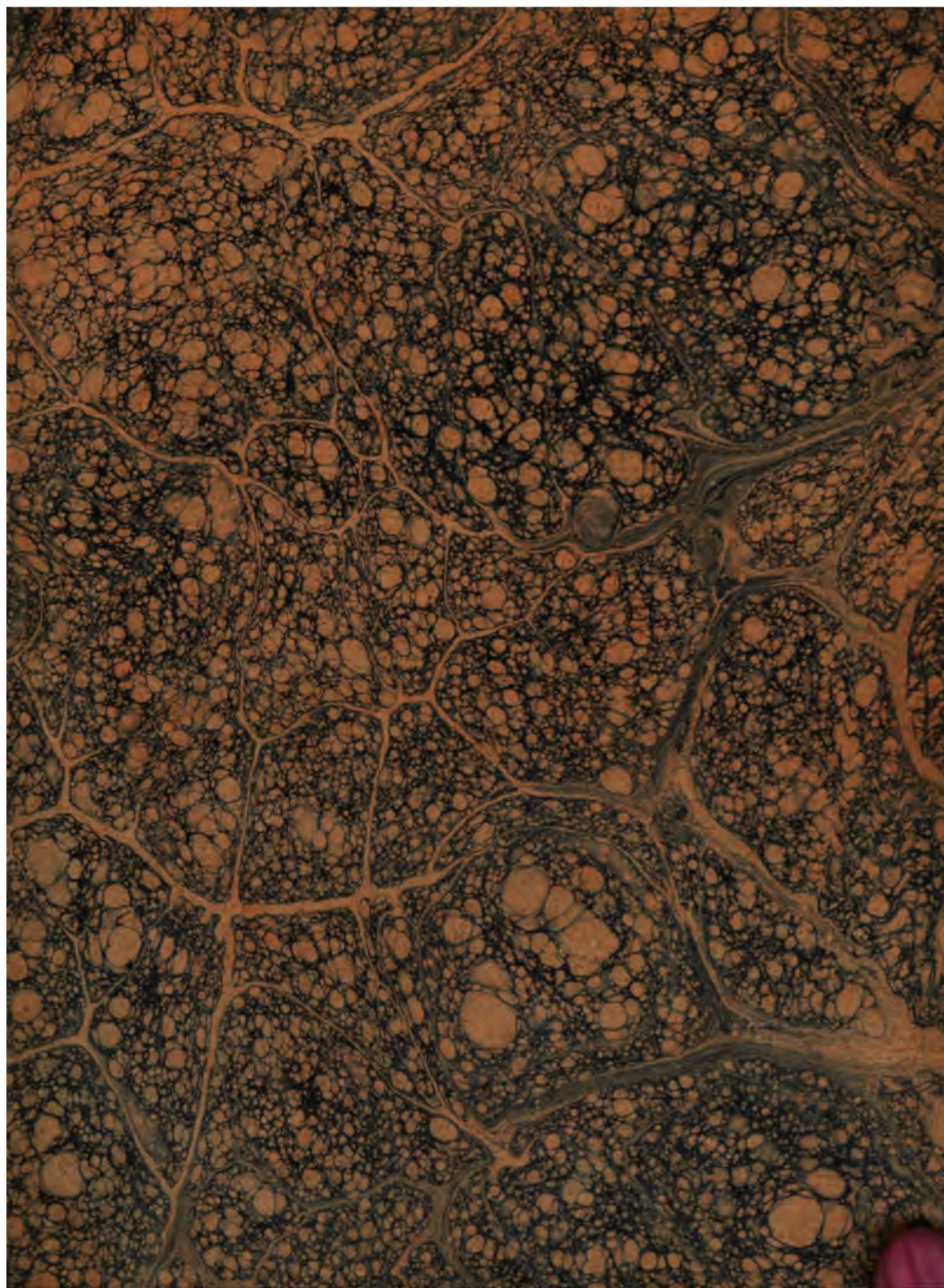

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

DEN NIEVWEN
SPECULATIVEN

TOUR

A LA MODE

SPEEL-WAGHEN,

INDEN WELCKEN

Nu teghenvvoordigh ſvvieren ende rijden alle nieuvve Gheeſt-drijvende Quakers, Independenten, Socinianen, ende andere HH. Propheten van deſe onſalighe Eeuvve.

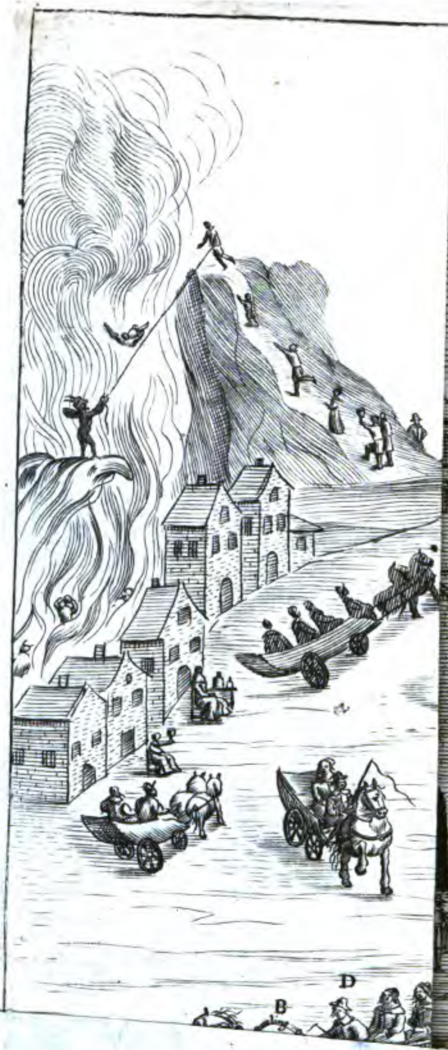
In't licht ghegheven door Lieven *den VVegh-vvijſer.*

Ghedruckt buyten Amſterdam, naeſt de onbekende Wereldt. 1657.

dezen boecke hoort toe william garts
brouwer

de

D
B

DEN GHEREFORMEERDEN TOUR A LA MODE.

NAer dat den droeven Nacht-Godt, de schoon bestickte ende beperelde mantel vander Goden Moeder, de Godinne *Cybele*, met een treurigh rouw-kleedt bedeckt hadde; ick meen', doen de vruchtbaere Aerde onser aller Moeder, met een dicke duysternisse de wel-rieckende kruydekens, ende schoon ghecoleurde, ende aenghename bloemtjens bedeckt hadde, ende alle levende schepselen, soo wel redelijcke als onredelijcke, tot rusten ghenoodight hadde.

Soo hebb' ick (naer het op-draghen van mijn schuldighe danck-offer) aen den Schepper ende Regeerder aller creaturen, my-selven begheven om wat te rusten van mijn op-gheleyde ende moeyelijcke bekommernissen: maer soo ick mijn leden uyt-ghestreckt hadde op de sachte pluymen, soo viel my inden sin ende ghedachten de spreucke vanden wijsen Predicker, segghende: *VVat heeft den mensche meer van alle sijne moeyte die hy heeft onder der Sonnen? het een gheslachte dat vergaet, het ander komt; doch de Aerde blijft eeuwighlijck, de Sonne gaet op ende weder onder, ende loopt aen haer plaetse dat sy aldaer weder op gae*; ende voorts het ghene den selven Wijseman vervolght. Ick bevondt oock by my-selven dat het waerachtigh was, dat den nacht den dagh volght, ende naer den arbeydt Ecclesi.1.3.4.5.

de ruste komt. Maer als ick voorder den loop vande wereldt over-peysde, ende oock de sottigheden ende malle nietigheyt (die soo wel in Gheestelijcke als Wereldtlijcke omme-gaet, soo wierd' ick gheperst inwendigh aldus uyt te roepen met den selven Wijseman: *Alle dingh is gantsch ydel* (sprack den Predicker) *alle dingh is gantsch ydel.* In dese overlegghinghen dus beśigh wesende, begon het crystallijn humeur allenghskens bedeckt te worden, ende de vochtighe dampen der maghe beklommen de hooghste deelen ende woon-plaetsen van mijn leden, die daer eenighe verkoelinghe ontfanghen hebbende, daelden nederwaerts, tot inde oly-achtighe stroomen vanden soet-vloeyenden *Lethes*, de welcke omcinghelde een wonderlijck ghebouwsel dat verciert was met vier schoone poorten, waer van de twee stonden teghen de valleye ende beemden, ende waeren de eene van aerde ende d'andere van yser; maer de andere twee stonden teghen de Haven of Zee-kant, ende was d'eene van elphen-been, ende d'andere van hooren. Uyt dese poorten passeerden verscheyde in-beeldinghen oft phantaśijen, die malckanderen heel onghelijck waeren. Maer als ick met verwonderinghe dacht te ster-ooghen op die wonderlijcke ghedrochten, soo docht my dat eenen fraeyen ende schoonen Jonghelingh uyt de hooren-poorte ghetreden quam, die my seyde den oudtsten sone te wesen vanden Vorst die inde Stadt het Gouvernement hadde. Ick vraeghde hem hoe sijnen naem was? Hy antwoorde my: Ick heet Waer-droom. Waer-droom, dacht ick, wat magh dat te beduyden hebben? maer midts hy sagh dat ick als verstelt stondt, seyde hy: Ick sal 't u thoonen wat dat ick hier mede segghen wil, gaet een weynigh met my voorder. Ick dede ghelijck hy my gheboden hadde, ende een weynigh ghewandelt hebbende, quamen op een groot pleyn, daer vele verscheyde

Eccles. 12. 8.

ſcheyde vermaeckelijcke weghen op uyt quamen. Ick vraeghde hem: Hoe heet dese plaetse? Hy seyde: Dit heet het Pleyn van *Alle-mode*. Waerom heet dit soo, vraeghd' ick hem? Ick sal't u terstondt segghen, antwoorde hy, ende wees my aen de slincke handt eenen schoonen in-gangh, ende seyde: Siet ghy die Joffrouwe daer wel sitten? Jae, seyd' ick, ick siese wonder wel; seker dat is, oft schijnt wel een schoone edele Madame te zijn: hebt ghy wel kennisse aen haer? Jae ick, seyde hy. Wel hoe is haeren naem dan, vraeghd' ick? Haeren naem is *Bedrieghelijckheydt*, seyde hy. *Bedrieghelijckheydt*, docht ick, dat en schijnt haer nochtans niet aen: Waerom heet sy *Bedrieghelijckheydt*, seyd' ick? Dat sult ghy haest sien, seyd' hy. Met dat hy de woorden uyt ghesproken hadde, quam daer een Carosse aen ghereden, daer allegader wel Hoffsche Damen schenen in te sitten, die al op-ghetooght waeren oft Godinnen gheweest hadden; ende hadden eenen Voer-man dat wel eenen droncken Veen-Boer gheleeck; sijn hoetjen stondt op een sijde, ende sijn handtjen ghingh ghestadigh over het hooft, ende queelde 't een deuntjen voor, ende 't ander naer. Maer met dat hy voor de deure van dese Madame quam, riep hy met luyder stemme: O Wet! ô Wet! ende seyde teghen sijne Godinnekens: Hier soo moeten wy peysteren, ende ons eens ververschen.

Met quam Mevrouwe *Bedrieghelijckheyt* voor den dagh, ende hadde een schoon gulden Schael met aen-lockenden dranck in haer handt, ende seyde:

VVeest ghegroet al ghy Mevrouwen,
Proeft eens wat ick heb ghebrouwen,
'Tis een dranck honigh-soet,
VVaer in dat ghy al u goedt
En u schatten soudt verteeren,
'K weet ghy sult het meer begheeren

Als ghy't maer eens hebt ghesmaeckt,
Selden ghy dees gheur quijt raeckt.

Doen seyde den Voer-man *Ian qualijck beraeden*: Ick weet dat den dranck puyck is, ick hebber soo menighen wackeren kroes van ghedroncken.

Ick vraeghde mijn gheselschap *VVaer-droom*: Wat is dit voor een dranck die sy daer drincken? ende hoe wort hy ghenoemt? Doen antwoorde hy: Den dranck wort ghenoemt, *Dwaelinghe* ende *On'weetentheydt*. Wel, dacht ick, is dit sulcken dranck daer-men soo veel wercks van maeckt? ick wil liever dorst lijden, dan my in desen dranck verheughen. Voorts sprack hy, ende seyde: Daer en is gheenen soo aenghenamen Seck, oft Moesel te vinden, op de tonghen van vele nieuw-ghesinde menschen, als den desen:

VVant sy drincken hen heel droncken
Als hen wordt dees wijn gheschoncken,
'T schijnt dat hy hen soo wel smaeckt,
Dat hy hen aen't herte raeckt,
En aen-bie'n die ander' lieden,
Die sy wonder veel bedieden,
Die niet kennen hun venijn
'T welck sy bie'n in heyligh schijn.

Ondertusschen dat wy soo kouten, droncken de Jofferkens vrolijck om, ende namen haer af-scheydt vande *Bedrieghelijckheydt*, ende den Voer-maen *Qualijck beraden* liet het lustigh voort gaen; maer in't voor-by rijden vraeghd' ick: Kent ghy dese Jofferkens naemen niet, die daer inde Carosse sitten, ende daer soo goede ciere ghemaeckt hebben? Jae ick doch, ick kense alle by naem ende toe-naem wel, seyde hy, ende vraeghde my: Siet ghy die op-ghepronckte Dame daer wel sitten in't middelste gat vande Koetse, op de rechte sijde, met een kleyn hondeken in haer ermen? Jae ick. Dese heet

Laet-

Laet dunkentheydt, oft *Ydelen-wan*, ende beeldt haer in dat niemandt haer ghelijck is in kennisse, ende wetenschap, ende acht alle rechtsinnighe wijsheydt, ende besluyt der Godts-gheleerde Vergaderinghen voor pure dwaesheyt, soo wel in't gheestelijck als in't wereldtlijck; daerom pas ick haer dit versken toe:

Siet dees Ioffrouw is ghebeten
Van haer hondtjen, dat wy heeten
In ons spraeck Laet-dunckentheydt,
Die het alles weet, en seydt:
Die het alles kan berechten,
En oock alle questi' slechten,
Die draeght Moses *in haer breyn,*
Met de Doctoors groot en kleyn;
Al d'Apostels en Propheten
Heeft sy al heel op-ghegeten:
Dus in't kort, sy weet het al,
VVat nu is, oft worden sal.

Maer d'andere Joffrouwe die daer neven haer binnen in de Koetse sit met haere borsten ende schouderen bloot, die wordt ghenaemt *Begheerlijckheydt*, ende soecket alles naer haer te trecken, soo wel het ghene dat de Gheestelijckheydt aen-gaet, als het ghene dat de Wereldtlijcke toe-komt, ende dat soo wel 't ghene raeckt den persoon, als mede haere goederen:

VVant sy soeckt het vleesch en schatten
Te ombelsen en bevatten,
En al t'saem te slocken in
Door een vuyl en aerdtsch ghewin;
Sy is nimmer te versaden,
Maer tracht ieder te beschaden
Teghen recht, en met gheweldt
Soo behoudt sy noch het Veldt.

Ick dacht by my-selven: Waer of desen Waghen doch

doch ten eynde komen sal? ende vraeghde mijnen Leydtſ-man *VVaer-droom*: Wat is dat doch voor Volck die als Lacqueyen rondtom de Koetſe loopen, ende die achter op ſtaen? Hy antwoorde: Dat zijn deſe Dames haere Dienaeren, ende zijn vande ſelve nature als hunne Princeſſen ende alle haere Nae-komelinghen zijn; ſy heeten *Rijckdom* ende *Eere*, *Aenſienlijckheydt* ende *Staet*; dit is het eenigh wit dat ſy alle beooghen, ende den Doel daer ſy allegader naer ſchieten.

Siet dit zijn de Lacquayen,
Die rondt-om den VVaghen ſwayen,
En oock die ſtaen achter op,
Draeyen hun verdwaelden kop
Als den we'er-haen op den thooren,
Keeren achter, dan we'er vooren,
Door den windt van ydel eer',
Rijckdom, ſtaet, en naem van Heer',
En meer and're quae ghebreken,
Die hen inden boeſem ſteken,
En daer ſtadigh jonghen broedt
Die hun gheeſt ghedurigh voedt.

Terwijlen dat *VVaer-droom* my dit vertelde, hoord' ick het gheruys van eenen anderen Waghen aen-komen: ick ſagh verbaeſt om, ende hadde nauwelijcks tijdt dat ick my uyt hun ſpoor konde maecken; maer ſoo hy ontrent voor ons was, begon hy wat ſtadigher ende ſachter te rijden. Ick dacht; Wat magh hier doch voor Volck in ſitten? Met ſloegh ick mijn ooghen op, ende ſagh daer dry ſchoone op-ghetooyde Vrouwen in ſitten, die met locken ende veder-boſſchen al-omme behangen waeren, ſtricken, kanten, koorden, ende pendanten wa-render niet ghebreck, in ſomma, het gheleken wel vlie-
Proverb. 7. 10. ghende Godinnen, die uyt ghekomen waeren om zielen te vangen. Ick vraeghde mijnen Leyder wat voor Volck

dat

dat dit was? Hy antwoorde my: 'Tis al vanden selven slagh die voor uyt ghereden zijn, ende sullen (alsse by malckanderen komen.) al in een Herberghe logeren. Kent ghy haer dan oock wel, vraeghd' ick? Heel wel, antwoorde hy; d'eene heet *Onbedwinghelijckheydt*, d'andere *Verdoenlijckheydt*, ende de derde heet *Onversadelijckheydt*; maer den Voer-man die voor op sit heet *Vleyinghe*, oft *Pluym strijckinghe*. Maer waer rijdt dit Volck al henen, vraeghd' ick? Dese rijden den *Tour à la Mode*, seyde hy, ende komen dan alle by malckanderen; maer beydt wat, het beste Spel sal noch achter aen komen, namentlijck den Ghereformeerden Speel-Waghen, die sal al mede den *Tour* doen, ende soo vol ghepropt zijn, datse achter op het rat sullen moeten sitten, ende sal soo swaer gheladen zijn vande Gheestelijcke hooverdije, dat syse qualijck sal konnen voeren. Wel hoe verstae ick dit? zijnder dan soo vele Reformateurs datse op gheen eenen Waghen en konnen sitten, vraeghd' ick? Op eenen Waghen, seyde hy? neense doch niet, op ghen eenen, noch op gheen hondert Waghens en souden sy konnen ghevoert worden; want daer hebben wel (sedert den tijdt van *Simon Magus*) vijf-en-vijftigh capitale Hoofden van verscheyden Reformateurs gheweest, die noch al verscheyden jonghen ghebroeyt hebben, behalven desen ontallijcken hoop die de laetste Eeuwe uyt-ghebroeyt heeft, waer van maer eenighe vande principaelste op den Waghen sullen sitten, want die doen nu teghenwoordigh hunnen *Tour à la Mode*, maer die andere hebben hunnen *Tour* al ghehadt:

VVant sy reden al verscheyden
Om het Volckjen te verleyden,
Op de weghen al verkeert
Van haer al Ghereformeert;
Maer die ligghen al in duyghen,

Vyt Wlens dreck; dees nieuwe suyghen
Het venijn ghelijck de spin,
Dat sy leerden in't beghin.

Wel, vraeghd' ick, waerom en rijdt den Ghereformeerden Waghen niet voor uyt? ende waerom en volghen d'andere niet naer? Dat soude teghen nature zijn, seyde hy: want alle dese Personagien moeten voor gaen, ende den wegh baenen, eer den Ghereformeerden Waghen volghen kan. Ick seyde teghen mijnen *VVaer-droom:*

Seker, dit kan niet veel deughen,
Dus te wroeten als de seughen
Inden dreck; als sy deen
Die zijn vooren uyt gherteen.
In sijn lusten soo te baden
Moet voor-waer de zielen schaden,
Daerom dunckt my (soo-men seght)
Desen VVaghen gaet niet recht.

Als wy aldus praetende voort-ghinghen, quamen wy by eenen grooten hoop van alle soorten van menschen, die een Thooneel oft Stellagie omcinghelt hadden. Ick vraeghde mijnen Leydtsman wat dat te bedieden hadde, dat al dat Volck daer soo dick ghepaekt stonden, ghelijck oft het haringh inde tonne ware gheweest?

Hy seyde: Toeft wat, ghy sultet haest sien watter voor den dagh sal komen. Met dat hy sijn woorden gheeyndight hadde, quam daer eenen vremden *Ian-potagie* op springhen, met eenen langhen baert, ende eenen sleypenden rock aen, ende hadde een bonet op sijn hooft, ende eenen grooten boeck onder sijn armen; in somma, het scheen wel eenen gheleerden Doctoor inder Godtheydt te zijn. Ick vraeghde: Wie is dat? Doen antwoorde mijnen Leydtsman: Desen heet *de valsche Gheleertheydt*. Hoe, seyd' ick, *valsche Gheleertheydt*, dat en schijnt hem nochtans niet aen. Jae, seyde hy, schijn bedrieght;

daer

daer schijnender wel vele vroom ende Godtsaligh te zijn, die inwendigh vol valscheydt ende bedrogh zijn, lieve Vriendt: 'ten zijn niet al kocken die langhe messen draghen: ende seyde:

Hoort en siet wat vremde kruyden
Veilt dees Quidam aen de luyden,
Die zijn smaeck'lijck voor den mondt,
Maer de ziele onghesondt;
'T schijnt sy buyghen hert en ooren
Om naer sijn bedrogh te hooren,
Jae oordeelen sijn venijn
Voor de beste medicijn'.

Wel hoe heet dit Volck, vraeghd' ick? ende wat is hunnen handel ende wandel, daer sy mede omme-gaen? Dit zijn alderley soorten van menschen, die hen roemen wat kennisse te hebben, ende zijn sommighe Poëten ende Rhetorijckers, sommighe Reden-hechters, sommighe Musicanten oft Sanghers, sommighe Landt-meters ende Sterre-kijckers, sommighe zijn Lust-soeckers, Wandelaers, Oordeel-ghevers; jae een groote partije zijn Wevers, Pelsers, Schoen-lappers, Snijders, Smits, Timmer-lieden, Metsers, ende Pot-backers, ende meer dierghelijcke andere Ambachts-lieden.

Hoe verstaen ick dat? willen dit al mede gheleerde inde Godtheydt ghenoemt worden? Jae't doch, seyde hy, ende dese zijn de Hoofden vande nieuwe gheleertheydt van sommighe plaetsen gheweest. Ende door dit miraculeus werck, heeft dit nieuw Evangelie (dat door *de valsche Gheleertheydt* in-ghegheven is) sulcken grooten voort-gangh ghehadt, doch insonderheydt inde Nederlandtsche Provincien, dat sy noch dagheliјcks roemen, dat dit een wonder werck Godts is gheweest, ende een kennelijck merck-teecken, waer aen men heeft konnen sien, dat die sproucke vanden Propheet *Iöël* in hen ver-

Joël 2.28. vult was, daer hy seght: *Ende naer desen wil ick mijnen Gheest uyt-ghieten over alle vleesch, ende uwe sonen ende dochters sullen propheteren: uwe oudeste sullen droomen hebben, ende uwe jongghelinghen sullen ghesichten sien.*

Wel, wie van allen eyghende hem dese Schriftuerplaetse toe? want naer ick uyt u verstaen hebbe, soo waeren seer vele verscheyden ghevoelens ende opinien onder hen, jae by-naer ontallijcke. Dat is waer, seyde hy; maer nochtans eyghende dese spreucke een-ieghelijck van dese Gheleerde hem selve in't particulier toe. Dat en was gheen gheleertheyt, maer puere sottigheyt, seyd' ick: want yets in particulier hem selven toe te eyghenen, dat in't generael genomen wordt, en kan gheen merck-teecken zijn, oft daer moet yets by komen dat een teecken is, dat die alleen eyghen is, die hem selven dat wil toe-eyghenen. Dit is waer, antwoorde hy; maer om dat sy dat niet en hadden datter noodtsaeckelijck wesen moet, daerom en wast gheen waerachtigh, maer een valsch merck-teecken. Daerom seggh' ick:

Siet sy schijnen al gheleerde,
Maer eylaes het zijn verkeerde,
Die den alder-weerdtsten schat
Meynen recht t'hebben ghevat;
Maer 't zijn Pleyters, en Poëten,
Oordeelaers, en nieuw' Propheten,
Sterre-kijckers, VVandelaers,
Quack-verkoopers, Leughenaers;
'Tis een vuyl en valsch ghebroedtsel,
Die in-trecken 't quade voedtsel,
Steecken 't twistigh vyer in brandt
Teghen al 't ghemeyn verstandt.

'Tis seker de rechte fijne waerheydt die ghy seght: komt, ende laet ons hier van-daen trecken; want het is periculeus met desen Quack-salver om te gaen; want

een simpel hert, ende eenvoudighe ziele, wordt door dit venijn eerder ghewondt dan hy't vveet; daerom moeten de teere ooren dese plaetsen schouvven, daer de plaghen haerder zielen neder vallen.

Dat sal den besten raedt zijn, antvvoorde mijnen *VVaer-droom*. Maer met vvy in't door-gaen vvaeren, soo quam daer een schielijck ghevvoel onder den hoop; vvant den vremden *Ian-potagie* packte sijn Kraem op, ende een-ieghelijck trock daer van-daen, ende maeckten soo troupjens van ses à acht groot, ende die namen elck eenen Waghen om den *Tour* te doen. Ick vvas ten hooghsten verwondert vande groote menighte der Koetsen ende Carossen, die daer met een groote snelligheydt door malckanderen reden; daer was bon-heuren, noch stuypen gheen ghebreck; daer sagh ick alderhande fatsoen van nieuwe Mode, die ick noyt mijn leven beschouwt en hadde. Ick seyde tot mijnen Leyder: Wat gaet hier dwaesheydt ende ydelheydt in desen Tour-om? 'Tis waer, seyde hy; maer wat noodt wast, dat de dwaesheydt ende ydelheydt in dese persoonen bleef, ende dat sy haer niet verder ende in andere saecken en versprevde, daer vry vvat meerder aen-gheleghen is. Wel hoe, seyd' ick, kander meerder sottigheydt gheschieden dan de dese? Dat sult ghy vvel ghevvaer vvorden, seyde hy; komt, laet ons vvat voorder gaen. Soo wy al koutende voort traden, wees hy my aen de rechte handt een schoon heerlijck ghebouwsel, daer een groote poorte voor stondt, uyt welcke twee weghen liepen, een aen de rechte handt, die heel smal ende hompeligh was, vol steenen ende doornen beleydt, aen wiens eynde was een kleyn nauw poortjen dat-men met acht trappen opklom, ende op elcken trap sat een schoone Magher, niet verciert met eenighe uytterlijck behanghsel, als die andere lichte Koyen, die wy voor uyt hadden sien rijden;

 maer

maer haer vercierſel was inwendigh, inden verborghen menſchen des herten, die gheleghen is inde onverderffe-
1. Pet. 3. 4. lijcke vercieringhe eens ſachtmoedighen ende ſtillen gheeſt, den welcken koſtelijck is voor Godt. D'eerſte
Matth. 5. was ghenoemt *Arm van Gheeſt*. De tweede, *Treurigheydt*. De derde, *Sachtmoedigheydt*. De vierde, *Hongherigh ende dorſtigh naer de Gherechtigheydt*. De vijfde, *Bermhertigheydt*. De ſeſde, *Reynigheydt des herten*. De ſevenſte, *Vreedſamigheydt*. De achtſte heet *Vervolghinghe om de Gherechtigheydt*. Ende al te die hier in gaen wil, moet deſe Maeghden eerſt omhelſen, ende dan door haer daer in ghebracht worden. Wel alſoo dan in dat ſmal poortjen ghegaen zijnde, waer komenſe dan, vraeghd' ick? In een ſchoone heerlijcke Stadt, antwoorde hy, daer vele wonderlijcke dinghen van gheſproken worden, eerſtelijck dat ſy twaelf poorten heeft, ende dat elcke poorte van een verſcheyde peerel oft gheſteente is; ten anderen ſeght-men, dat de caſſeyen oft ſtraeten van pure goudt zijn, ende meer andere duyſende dinghen, te langh om te verhaelen; oock en kan het niemandt vertellen ſoo het is, want St. *Paulus*, ſeght, dat het *noyt oor ghehoort heeft, noch oyt ooghe gheſien heeft noch dat het noyt in eenigh menſchens ghedachten ghekomen is 't ghene al binnen des Stadts mueren begrepen is*. Wel, kan-men door gheen ander wegh in deſe Stadt komen, dan alleenigh door dit ſmal ende hompeligh weghsken, vraeghd' ick? Neen, ſeyde hy; daer en is gheenen wegh dan alleen deſen. Wel wie komt daer dan in? Ander gheene, ſeyde hy, als die ghy daer ſiet dat den wegh paſſeren, waer van ſommighe heel vremdt ghekleedt zijn in vremde habijten, ſommighe weder in borgherlijcken, andere weder in uyt-muntende ende koſtelijcke vercierſelen; maer hoe hy is, oft niet en is; hy heeft noch al een ſwaer packjen te draghen, ſommighe uytwendigh, ſommighe inwendigh, daerom ghebeurt dickmael dat ſy ſtruyckelen,

len, ende wel van boven neder souden vallen. Ghebeurt dit niet wel somtijdts datter een af valt? want seker, my dunckt dat dien wegh al swaer te bewandelen is, ende dat insonderheydt voor de ghene die noch een swaer cruys oft pack te draghen hebben. Jae't doch, seyde hy: maer siet ghy niet datse veel ghepaert gaen, twee ende twee met malckanderen? ghebeuret dan dat den eenen valt, den anderen doet sijn beste dat hy hem weder op helpt: het welck licht kan gheschieden, als hy die ghevallen is, mede helpen wil met op te klouteren; maer wil hy niet mede helpen, soo is't onmoghelijck voor sijnen Companjon om te doen. Wel waer belent hy dan, als hy niet op-gheholpen en wordt? Hy sackt hoe langher hoe leegher neder, tot dat hy heel van dat smal weghsken af-ghesackt is, ende dan gaet hy op dien breeden wegh die benevens dat weghsken leydt, ende sijnen oorspronck uyt die groote wijde poorte heeft, ende daer is't gemackelijck ende vermaeckelijck op te gaen; want daer is alle vermackelijckheydt ende vvellusten, ghelijck ghy sien kondt. Wel vvat is dat voor Volck dat al strunckelende voort gaet, ende met groote moeyelijckheydt ten eynde komen, vraeghd'ick? Hy seyde:

Dese zijn van Godts Soldaeten,
Die het hebben al verlaeten,
Eer, en staet, en goedt, en pracht,
Als een nietigh, niet gheacht.
Dese zijn't, die in dese tijden,
Moeten veel versmaetheydt lijden,
En die worden oock bespot
Van het boos en nieuwe rot.
Dese zijn't die suyver leven,
Daerom worden sy verdreven
Vyt hun goedt en Vaderlant,
Daer-men hen vervolght, en bant:

Dees berooft-men hof, en wooningh',
Sonder recht, oft oock verschooningh':
Dese zijn't die lijden hier
Van het wreede monster-dier.

Wie is doch dat monster-dier, dat hen sulcke ghevveldt aen-doet, vraeghd' ick? Ick sal't u segghen, seyde hy, ende vvees my die aenghevvesen groote poorte, daer die tvvee verscheyden vveghen uyt quamen: daer quam eenen grooten langhen Vracht-vvaghen uyt rijden, die mooy vol gheperopt vvas, ende vvierdt van ses peerden voort-ghetrocken, 't vvasser al vol vreughden, het Veeltjen ende Cyterken kloncken lustigh, Pijpen ende Trommelen en vvaerender gheen ghebreck; men kuste ende men leckte heel smaeckelijck, men quinckeleerde 't een deuntjen voor, ende 't ander naer; den Waghen was met Mey-tacken ende bloemen besteken; in somma, 'ten sneeuwde daer anders niet dan violetten, roosen, ende lelien, ende voort alle andere lieffelijcke kruyden: de peerden quamen al soetjens den breeden wegh in draven. Ick vraeghde mijnen *VVaer-droom* wat dit voor een Waghen was, ende wat voor Volckjen dat dat vvas die daer soo vrolijck vvaeren? Hy seyde: Dit is den Ghereformeerden Waghen die komen moest, daer ick u af in't eerste ghesseydt hebbe: ick sal't u verklaren vvat dat het alles beteeckent ende beduydt dat ghy hier siet. Ick vvas ten hooghsten vervvondert, ende noch meer begheerigh om 't selve te vveten, ende seyde: Ick bidd' u, doet dat.

Midts seyde hy: Siet ghy vvel dat die peerden elck eenen brief op hun borst hebben, daer met groote letters in ghesschreven is? Jae ick. Dit zijn hunne naemen, seyde hy, ende het eerste peerdt heet *Ghierigheydt*, het tweede *Vermetentheydt*, het derde *Hooveerdigheydt*, het vierde *Lasteringhe*, het vijfde *Ongheboorsaemheydt*, het sesde ende

laetste

laetste heet *Trouwloosheydt*. Dit zijn de peerden die den Ghereformeerden Waghen voort trecken, ende dit zijn al de Voor-loopers van dese fijne Reformateurs; ghelijck ons *Ste. Paulus* voorseydt heeft in sijnen tweeden Brief, die hy tot *Timotheum* gheschreven heeft. Hoe verstae ick dat, 2.Tim.3.1.
heeft *Paulum* dit soo langh al inden gheest voorsien, dat dese Reformateurs souden op-staen? Jae hy doch, antwoorde hy, hy heeft ons ghewaerschouwt dat wy ons van haer souden wachten, ende heeft ons als met den vingher aen-ghewesen den Waghen, de peerden, den Voer-man, ende al het sootjen datter op sit, dat-men soude segghen: 'Tis onmoghelijck dat het niet ghesien en wordt van alle menschen die maer eenighe schemelinghe van ghesicht en hebben, ick laet staen de ghene die hun ooghen verlicht zijn door een naturelijcke verlichtinghe; maer boven al, de ghene die boven de naturelijcke verlichtinghe, noch hebben het licht van reden ende gratie: want *Ste. Paulus* seght uyt-druckelijck: *Den Gheest seydt duydelijck, dat inde laetste tijden sommighe sullen af-vallen* 1.Tim.4.1.
vanden Gheloove. Dat dese zijn af-ghevallen, siet ghy voor u ooghen; want sy komen t'saemen uyt een Paleys, namentlijck die den smallen ende moeyelijcken wegh in-gaen, ende dese die den selven verlaeten ende kiesen den ruymen ghemackelijcken wegh. Dit seght noch voorder den selven *Ste. Paulus*; *Vyt u-selven sullen mannen op-staen* Act.20.30.
die verkeerde dinghen sullen spreken: ende op hondert plaetsen meer. Doch wy en sullen daer van niet spreken, maer alleen den *Tour* vervolghen; want den Waghen van hun vleeschelijcke begheerlijckheydt, ende de peerden van hunne passien ende sinnelijckheden, worden soo gheestigh naer't leven af-ghemaelt, datse malckanderen ghelijcken, ghelijck een ey een ey ghelijckt. Wat aen-gaet 2.Tim.3. &c.
den Voer-man, ick en hebbe mijn leven gheen aerdigher Conterfeytsel ghesien, als het den selven *Ste. Paulus* ghe-

conterfeyt heeft, 2. *Cor.* 11. 14. Doch laet ons wat stil staen, ende den Waghen met een diepe aendacht in ende door-sien; ick en twijffele niet oft wy sullen daer in ontdecken een volkomen grouwel der verwoestinghe. Ghy maeckt my noch veel begheerlijcker als ick van te vooren was, seyd' ick; daerom vanght u verklaringhe aen, ick sal met aendacht toe-hooren.

Wel aen ick sal beghinnen: Den Voorman die voor op sit, die heet *Gheveynstheydt*, oft *Schijn-heyligheydt*; ghelijck ghy kondt sien aen't masker, oft mom-aensicht; want van vooren soo gelijckt hy wel eenen Enghel des lichts, ende van achteren is't eenen leelijcken duyvel: even alsoo gaet het oock met de Reformatie, als ghy de Historien vande Nederlandtsche beroerten wel in-siet, 't was al Liberteyt, ende Vryheydt der conscientien daer-men om riep, 't was al Vrede ende Eendracht daer-men van sprack, men begheerde maer stil ende gherust te woonen, men presenteerde aen de Overheden ghehoorsaemheydt ende onderdanigheydt: maer soo haest als sy het hooft in het Landt ende Steden in-ghekreghen hadden, soo begonnen sy de steert te roeren; het Enghels masker wierdt af-ghetrocken, met thoonde het masker vanden Satan; men riep langhs der straeten:

Een half-maentjen op de mouw,
Veel liever Turcks als Papouw.

Men roofde ende pilleerde Kercken, Cloosters, ende Autaren, men schoffierde Vrouwen, Dochters, ende gheestelijcke Maeghden, men moorde ende doode Priesters ende Clercken; in somma, de schijn-heylighe Reformatie veranderde haest in een wreede Deformatie.

Wel hoe ghingh dat soo in sijn werck? wasser gheenen teghenstandt teghen alle dese moetwillighe boosheydt? Wat teghenstandt souder wesen? 't was te laet om teghenstandt te doen, hun goedtheydt ende lichtbetrou-

betrouwen hadde hen bedroghen ; den in-etenden kancker was soo verre ghekomen, dat noch vliemen noch branden helpen en konde. O Vriendt, soud' ick het al verhaelen datter wel ghepasseert is, soo tot Delft in Hollandt, als mede tot Haerlem, Amsterdam, Hoorne, ende andere plaetsen, wy en souden gheenen tijdt hebben om voort den Ghereformeerden Waghen te door-sien; want den tijdt verloopt ons al hardt: soo't u belieft, Heer, wy sullen moghelijck op een anderen tijdt eens ghelegentheydt vinden om van't selve te spreken. Ick moet u wat anders vraghen: Wat is dat voor een persoon die daer op de voorste banck sit, met dat schoone Vrouwtjen aen sijn sijde? 't schijnt dat die oock al op een nieuwe mode ghekleedt zijn, want het ghewaet van vooren is heel anders als het van achteren is. Dese seyde hy:

Die daer voor sit met sijn Nonne
Heeft dit speeltjen eerst begonnen,
Doen hy door sijn trots ghevoel
Heeft veracht den Roomschen Stoel;
En ghelastert de Aflaeten,
Die hy niet mocht t'sijnder baeten
Gaen verkonden, daerom wast
Dat hy steedts daer teghen bast,

Desen is een persoon die *Luther* ghenaemt is, ende niet en past op eedt oft beloften, soo wel van soberheydt als van suyverheydt; want hy die beyde schandelijck ende meyneedigh ghebroken heeft, ende heeft het selve in Duytslandt aen-gherecht, dat andere in Nederlandt ghedaen hebben, ghelijck ick verhaelt hebbe: want hy heeft die eyers ghebroeyt, daer alle die boose jonghen af-ghekomen zijn; want hy den schijn hebbende van suyverheydt, heeft teghen belofte dese Nonne onteert, die toe-ghewijdt ende gheheylight was aen *Christus* haeren Bruydegom, om in sijn Kercke eeuwelijck in rey-

nigheydt te leven: waer-in hy boosser ende goddeloosser is gheweest, als den Heydenschen Koningh *Antiochus* selver; want als hy binnen Ephesien quam, ende daer een schoone Nonne sagh, die aen de Godinne *Diana* toe-gheeyghent was, vertrock haestelijck van daer, vreesende eenighe quade acte te doen teghen de opinie van sijn verstandt, tot respect van dese afgodinne. Maer desen booswicht en heeft hem niet gheschaemt, om teghen sijn conscientie den Godt van Hemel ende aerde te vertthooren ende t'onteeren, die-men alle respect, eere, ende vreese schuldigh is.

Terwijlen wy soo waeren koutende, was den Ghereformeerden Waghen al een goedt stuck voor-uyt ghereden, dies ick teghen mijnen Leydtsman seyde: Komt laet ons wat aen-treden, ende d'andere personagiens oock besien. Waer op hy antwoorde: 'Ten is niet van noode, want hy sal ons haest weder in't ghemoet komen, hy moet noch al verscheyden-mael den *Tour* doen. Met dat hy 't woordt uyt hadde, wende den Voer-man *Gheveynstheydt* den Waghen; maer midts hy hem door langheydt soo haest niet wenden en konde, quamen die andere kleyne Ghereformeerde Waghentjens hem aenboort, ende begonnen te werpen met hooy, strooy, ende andere vuyligheydt; waer teghen sy hen ter weer stelden, ende begonnen met sulcken kracht van stinckende vuyligheydt te werpen, dat sy datelijck van hen af moesten scheyden, doch volghden even-wel soetjens van achter aen. Waer op ick vraeghde: Wat is dit al voor Volck, die soo achter aen volghen, sommighe te voet, ende andere weder te peerde? Daer op hy antwoorde: Dit is al Volckjen dat mede op hunnen Waghen ghesetten heeft, ende die sy daer af ghestooten hebben:

VVant siet al dees and're gasten
Souden seer te veel belasten.

Desen

Desen VVaghen swaer ghelaen
Daer sy rijden achter-aen,
Om van hen moeten voeteren,
Om dat sy te reformeren
Hadden vast in hunnen sin
Dit schijn-heyligh Huysghesin.

Wel hoe, vraeghd' ick, valter dan somtijdts oock wel questie op den Ghereformeerden Waghen.? Jae't doch, seyde hy.; men pluck-hayrt daer altemets soo dapper, dat-men schier moordt ende brandt schreeuwt, jae het ghingher lest-mael soo hardt aen (met die Broeders die daer in een troupjen achter aen komen) dat by-naer den heelen Waghen 't onderste boven raeckte: den eenen nam Krijghs-volck teghen den anderen aen, de Trommelen ende Trompetten die kloncken, de Bussen ende Canon die donderden, de pijcken ende sweerden die bloncken, ende kloncken teghen malckanderen, Steden ende Dorpen stonden teghen malckanderen op, in somma 't wasser soo ghestelt, dat den heelen Waghen haest in hun bloedt soude ghebaet, jae versopen hebben, 'ten ware datter eenen Cavalier ghekomen hadde, die met macht van Krijghs-volck hen ghescheyden heeft. Wel, wat is dat voor Volck, vraeghd' ick, ende hoe moghen sy heeten? Doen antwoorde hy:

Dit's Harmijn met al sijn Clercken,
Die schreeuwt als een magher Vercken,
En kraeyt als een Armen-haen
Dat hem wordt onrecht ghedaen:
VVant hy mooght voor dese tijden,
Mede op den VVaghen rijden,
Maer eylaes den armen Bloet
Rijdt niet meer, maer gaet te voet,

En klaeght dat hy wordt verstooten
Vyt 't gheselschap vande groote,
Daer hy eerst was van bemindt
Als een broer, oft eyghen kindt;
VVant het Calf met sijn ghesellen
VVil niet dat-men hen sal tellen
Onder hunnen fijnen crop,
Die nu sit op d'hooghsten top.

Wie is dat Calf daer ghy van spreeckt, vraeghd' ick hem? Dat is dien man met dien langhen spitsen baert, die daer op de tweede banck sit, seyde hy, die soo stuer ende melancholijck van wesen, ende hooveerdigh, ende wreedt van herten daer uyt siet: desen en kan niet verdraghen datter iemandt boven, jae beneven hem verheven wordt, oft hy schiet ende berst terstondt in sulcke gramschap uyt, dattet al davert datter by oft ontrent is: want al langh voor desen tijdt heeft hy't bethoont (eer dit laetste ramoer op stondt van sijne discipelen) aen dese persoonen, wiens naemen ick hier om kortheydt stellen sal, ende daer hy mondelingh ende schriftelijck mede ghekamt heeft, namentlijck 1. *Castellio*, 2. *Coornhert*, 3. *Balduinus*, 4. *Gabriel de Sacconay*, 5. *Anthonius Cathalanus*, 6. *Menno Simons*, die achter hem op de derde banck sit, 7. *Servetus*, 8. *Valentijn Gentil*, 9. ende oock teghen dien *Lutter* die op de voorste banck met sijn Nonneken sit. 10. teghen noch eenen daer van hy niet versekert en was dat hy iet teghen hem misdaen hadde, dat hy over de ses duysent laster ende scheldt-worden uyt-ghespoghen heeft teghen hen, die schande souden wesen dat-mense soude verhaeken; want sy passen beter eenen roffiaen oft bordeel-brock, dan een gheleert oft ghereformeert man: jae hy was soo hooveerdigh ende groot-hertigh, dat hy't al socht te dwinghen datter was, soo wel gheestelijck als wereldtlijck; jae 'tis soo hoogh ghekomen, dat hy de

Bor-

Borgherije binnen Geneven oproerigh gemaeckt heeft, ende hen gheweyghert sijnen Avondt-mael uyt te reycken, om dat sy in alles niet naer sijne phantastijcke pijpen en wilden danssen; jae seght in een van sijn Brieven aen *Viret* ghesschreven, pag. 357. *De Borgher-meesters* (van Geneven) *quamen ons inde Consistorie aen-segghen, dat den Raedt het recht van excommuniceren aen haer ghehouden hadde; waer op ick terstondt seyde: Soude sulcken besluyt plaetse hebben, datse my eerst moeten om den hals helpen, oft uytter Stadt bannen.* Ende duysent van dierghelijcke te langh om te verhaelen; soo dat hy ieder wetten wilde gheven, ende van niemandt wetten ontfanghen. Daerom bidd' ick u,

Besiet dees tweeden in sijn wesen,
Ghy sult daer in konnen lesen
D'alder-grootste nederheydt
Die men noemt houveerdigheydt:
Eerst kond' hy Oremus *singhen,*
Maer nu soeckt hy't al te dwinghen,
En wil perssen ieder-een
Die niet luystert naer sijn re'en,
En oock naer sijn pijpen springhen
Soeckt hy ieghelijck te dwinghen,
'T Calver-vel dat schudt hy uyt,
En treckt aen den Leeuw sijn huyt.

Ick seyde teghen mijnen *KVaer-droom*: Dat zijn al stucken die voor gheen eerlijck man en betamen, ick laet staen voor die hen roemen dat sy het Volck de Wetten *Christi* leeren. Seker, ick bevinde dat de Heydenen sulcke gheveynsde ende ghemaskerde Christenen al verre beschaemen; want *Marcus Aurelius* seydt: *Daer de eyghen sinnelijckheydt regeert, is de reden al verdreven.* Jae den Heydenschen *Epictetus* seydt in sijn Handt-boecksken in 't 19. Cap. *Eenen dwaes willet al naer sijnen sin hebben.* Ende daerom seydt seer wel een oudt Rabby, alsmen hem

hem vraeghde, wie dat recht wijs was? antwoorde: *Die van alle man leert.* Daerom sprack eens een gheleert man: *Het is veel beter, met twijffelachtighe nederigheydt, by iemandt raedt te soecken, dan op hem selven stoutelijck te vertrouwen*: ende sluyt met de spreucke van *Cælius Calcagnius*: *Ick hebbe met al mijn langh studeren gheleert, alle verganckelijcke dinghen te verachten, ende mijn eyghen onwetentheydt te bekennen.* Maer 't schijnt dat desen gheleerden man door alle sijne studien dese practijcke, jae selver de beghinselen noch niet gheleert en heeft. Wat soude hy gheleert hebben, die het contrarie altijdts practiseert? Neen, lieven Vriendt, laet u dat noyt wijs maecken, dat in een sulck' hooveerdigh ghemoet, oyt die kostelijcke deught van nederigheydt, oft eyghen kennisse komen sal; hoe wel sy die doch altijdt inden mondt draghen, ende schijnen door hun eyghen segghen de alder oodtmoedighste ende ellendighste menschen te zijn dieder over voeten souden moghen gaen. Dat is seker wel de waerheydt; want dit hebb' ick menighmael selver bevonden: maer een dingh wil ick u noch wel vraghen, soo't u beliefde. Wat is dat, seyde hy? Ick sal't u segghen, antwoord' ick. Dese eyghen-sinnighe hooverdije, konnen dat die andere persoonen wel verdraghen, die daer mede op den Waghen rijden? ende komt daer altemets oock gheen questie onder dese hoofden, ende uyt de questie, strijdt ende ghevecht? Jae't doch, antwoorde hy, de questie is somtijdts wel soo groot, ghelijck ick u stracks verhaelt hebbe, datter scheydts-mannen tusschen-beyde moeten komen; oock soude den Waghen al langh 't onderste boven gheleghen hebben, door hun ghevecht, 'ten ware het door de voorsichtigheydt van hunnen Voer-man *Gheveynstheydt* niet belet en wierdt: want soo haest hy hoort dat het te hoogh loopt met hun kraeckeelen, dan wendt hy datelijck den Waghen naer om hoogh toe,

ende maeckt sijn spoor dicht beneven den smallen ghe-rompelden wegh henen; ende als dat die vreedsamighe menschen gewaer werden, die daer soo stil ende moeyelijck tortsen draghen, soo verschricken sy van die monsters, ende vreesen van hen overvallen te worden, dies nemen sy oock de wapenen inde handt om hen te defenderen; maer soo haest als dit ghespuys dat ghewaer wordt, soo steken sy datelijck alle hunne hoofden in een kap, ende bevechten dese rechtsinnighe nederighe menschen met alle man, ende dan raeckter weder stilte op den Waghen, ende sonder dat haddese al langh aers-over-bol gheleghen; want sy zijn altemael door dien hooveerdighen gheest ghedreven, hoe wel den eenen die wat beter inde mouw kan houden als den anderen; want die daer op d'eerste banck sit, is een soo op-gheblasen mensch alsser een inde wereldt is; maer om dat hy soo wat vleeschelijck is, ende seer tot sijn Nonneken gheneghen, daerom werckt hy't soo uyt, stekent niet uyt; maer hy houdt wat veel van soeffen ende freten, ende dat past beter by de schoone Vrouwtjens, dan de hooverdije; want

Vrouw Venus *en den wijn*
Trecken beyde eenen lijn.

Maer dat kleyne kreupel manneken, dat daer op de derde banck sit, ende soo slecht by sijnen neus neder siet oft het gheen vijf tellen en konde, dat en is oock soo simpel niet, maer heel glorieus inwendigh, doch niet uytwendigh; ende dit is al in-treckende wat het krijghen oft vanghen kan; ende daer mede bedecket sijne hooverdije:

VVant dit kleyne kreupel mantjen
Dat schijnt sulcken slechten quantjen,
Maer 't en is soo simpel niet
Als het wel van buyten siet.

In inwendigh heel vermeeten,
Maer ten willet ghoenfins weten,
En feght dat het niet bemindt
T'ghen' men inde wereldt vindt;
Maer 't door-wandelt Steden, Rijcken,
Om't al in sijn pot te strijcken,
Zee, en Landt, en vremde Kust,
Nimmermeer en is't gherust.

Dit manneken behoorde in order wel op de tweede banck te sitten; maer die daer voor hem sit, heefter hem af-ghestooten, ende achter hem ghefchoven; want sijn op-gheblasen vermetentheydt, ende onversadelijcke eergierigheydt, en kan niet verdraghen dat iemandt boven oft beneven hem is.

Wel, wilt dat manneken wel verdraghen dat men hem soo achter af schuyft, ende in sijn plaetse gaet sitten? Jae't doch, het heeft een schijn dattet al verdraeght, ende het en ghebruyckt nu teghenwoordigh gheen uytterlijck gheweldt, als hy voor desen wel ghedaen heeft; maer om dat het dat sijne wapenen niet wel en gheluckten in sijn eerste reformatie, daerom heeft het nu een ander middel by der handt ghenomen, om over al in te sluypen, ende de laetste goederen tot hem te trecken, te weten, door vleyen ende schoon spreken; want het en wil niet anders dan *jae jae*, ende *neen neen* segghen, ende gheen dinghen ter wereldt met eenen gheoorlofden eedt bevestighen, segghende, dat men meer als *jae* ende *neen* seght, dat het vanden boosen komt.

Maer heefter voor desen oock al mede de wapenen inde handt ghenomen, om sijnen staet vast te maecken, ghelijck d'andere ghedaen hebben? Jae't doch; want ghelijck die daer voor hem sit, Vranckrijck ende Switserlandt beroert ende berooft heeft met sijn aenhangh, alsoo heeft dit met sijn Complicen in Duytslandt, ende

oock in Hollandt, maer besonderlijck in Westphalen ghedaen. Mijnen Vriendt, soud' ick het al verhaelen hoe sy de werck ghegaen hebben, soo tot Mulhuysen, Ossen-brugghe, ende tot Munster, ick soude den Tour moeten laeten passeren, ende van d'andere die mede op den Waghen sitten moeten swijghen; want *Thomas Muntser*, ende *Pisser* sijnen Medeghesellen, setten tot Mulhuysen de Magistraten af, ende van hunne creaturen daer in, jaeghden de Monicken ende andere Gheestelijckheydt uyt haere besittinghe, ende stalen ende roofden met ghewelt haere goederen; sy trocken ghewapent te Velde in Swavien wel 40. duysent sterck, ende hadden Reghen-boghen in hunne Vendels, dus met de Mansfeldische versterckt zijnde, deden alle moetwille in Eysfelt plunderden sy Kercken ende Cloosters, verwoesten Steden ende Sloten, verdreven den Adel, tot dat Graef *Albrecht van Mansfelt*, Hertogh *Hans* van Saxen, *Philippus* Landtgrave van Hessen, ende *Hendrick van Bruynswijck*, hen met 1500. Ruyters ende een groote partije Voetknechten daer teghen stelden, ende hen vermaende afstandt van hun voornemen te doen, ende boden hen genade ende vrede aen, maer al te vergheefs, want sy door hunnen Leydtsman *Muntser*, ende *Pisser*, ende principael door den Reghen-boogh soo verleydt wierden, dat sy hen al meest lieten doodt slaen, ende met een groot gheschrey den H. Gheest om hulpe roepende, vluchten in Vranck-huysen, ende het selve vande voornoemde Vorsten in-ghenomen zijnde, hebben 300. van hen onthalst; waer onder mede was hunnen Propheet *Muntser*. O mijnen lieven Vriendt, soud' ick het al verhaelen hoe sy 't in Francken-landt aen-ghestelt hebben, daer sy Graef *Lodewijck van Helffensteyn* met een wreeden doodt ghedoodt hebben, hoe wel sijne huysvrouwe (Keyser *Maximiliaen*'s bastaert-dochter) met een kindeken inden arm, oodtmoedigh

moedigh op haere knien sijns lijfs ghenade badt, 'ten mocht al niet baeten, maer sy ghinghen met moorden ende branden voort, jae sy hebben over de hondert Kercken, Cloosters, ende Sloten verbrandt ende vernielt, ende eyndelijck oock de vermaerde Stadt van Wirtzburgh in-ghenomen hebbende, wierden van Truchsis bedwonghen ende verslaghen, ende bleven ontrent Inghelstadt, ende Chuyse in Weylerdal, wel 18. duysent verslaghen, in welcken slagh den Bisschop ende Palsgrave van Trier teghen woordigh waeren.

Seker 'ten gheeft my gheen wonder dat sy nu de wapens af gheleyt hebben, naer-de-mael sy daer door soo qualijck ghevaeren zijn, seyd' ick: maer rusten sy doen daer mede, vraeghd' ick? Neense doch niet, antwoorde mijnen t'Vuer-droom; maer sy hebben het selve tot Munster in Westphalien mede aen-gherecht, als mede in Hollandt ende Vrieslandt, maer insonderheydt tot Amsterdam, daer eenen verrader *Ian van Golen*, met eenen *Iacob van Kampen*, eenen Bisschop van dese boeven-jacht, de Stadt meenden in te nemen op den 10. dagh Mey 1535. maer Godt heeft hun moordadigh raedt-slaghen te niet ghemaeckt. Soud' ick al verhaelen watter gheschiedt is, soo van hun naeckt loopen achter straeten, ende andere stucken meer, daer en ware gheen eynde aen te vinden; doch tot Munster heeft dit goddeloos gespuys soo te werck ghegaen, dat men der wel heele boecken van schrijven soude: want eenen oproerighen booswicht ghenaemt *Ian Beukelsen*, eenen Kleeder-maecker te Leyden in Hollandt op-ghevoet, ende eenen *Ian Matthijsen* van Haerlem, hebben hen op-gheworpen, den eenen voor Koningh, ende den anderen voor Propheet, ende hebben een hoop simpel Volck by een gebracht, de Stadt in-ghenomen, ende daer naer in de grootste ellende ghebracht daer-men oyt van ghehoort heeft; want sy kosen

Magistraten, ende Hooft-mannen, onder welcke was eenen Orateur gheheeten *Barent Rotman* den welcken eenen snooden boef was; *Barent Knipperdollinck* ende *Geeraert Knippenbroeck* waren Borgher-meesters, ende *Ian Duysent-Schuer* was hunnen anderen Propheet: onder dese goddeloose boeven moesten sy alle duycken, ende die het selve weygherden, doode-men met het sweert, oft men door-schoot de selve, ghelijck ghebeurde aen eenen *Huybert den Smit*, die maer gheseydt hadde: *Siet doch desen man aen, sal hy propheteren? seker hy is eenen schijtenden Propheet.* Daerom doorschoot hem den Propheet *Ian Matthijssen*, segghende: *Siet lieve Broeders, desen man heeft Godts Propheten veracht, ende daerom moet hy sterven.* Jae, desen boosen Koningh is soo verre gekomen, dat hy selve den Scherp-rechter van verscheyde gheweest is; ende soo den Koningh was, soo was de Koninghinne, de Propheten, ende al den staet: ende dese regeeringhe duerde vijf vier-en-deel jaers terwijle de Stadt beleghert was, ende noch eenighen tijdt van te vooren. Wat dunckt u van dat stuck? soudt ghy dat simpel manneken wel toe vertrouwen? Neen doch niet, antwoorde ick: maer hoe voeren sy al verder? Den Bisschop de Stadt in-ghenomen hebbende, strafte se alle naer behooren, ende hun regieringhe wierdt daer ghedempt; doch een ander t'saem-gerotten hoop van hun Complicen meenden daer naer Leyden te overrompelen, maer het misluckte hen; meerder en magh ick van dit gespuys niet segghen, want alles naer weerde te doen, soud' een beghin sonder eynde wesen: oock komt den Ghereformeerden Waghen sijnen *Tour* wederom naer ons doen, laet ons d'andere gasten oock eens besien die op de vierde banck sitten. Wel wat zijn dat voor maets, vraeghde ick? Dat is *Bruno*, seyde hy, ende die daer neven hem sit, is een vande Puritanen, die 't al soo perfect willen hebben, datter niet een quasjen in loopen en magh, ende selver

 steken-

stekense soo vol wraeckghierigheyt ende haet, dat hun-nen eyghen Koningh *Iacobus* over hen klaeght, segghen-de, dat de Calvinisten ende Puritanen dulle menschen zijn, ende brandt-stichters, ende dat hy inde woeste struyck-roovers meerder trouwe ende gheloof ghevon-den heeft als in henlieden; ende voeght daer by: *Ick en ben niet alleen van mijn gheboorte af vande Puritanen ghestadigh ghe-quelt gheweest, maer ock by-naer vermoort in 't lichaem mijns Moe-ders selve eer ick gheboren was.* Dit is dit valsch bedrieghe-lijck wreedt Volck, die

Niet soecken dan te twisten,
VVaer med' sy hun tijdt verquisten,
VVoorden siften, letter strijdt,
Smaet, en laster, haet en nijdt:
Hunne waeren, disputeren,
Nimmer eenigh goedt sy leeren,
Altijdt soecken, noyt gheen rust,
Daer in hebben sy hun lust.
Godes VVoordt seer valsch verkeeren,
En daer uyt wat nieuws te leeren,
Dit's de mode en 't fatsoen
Van dit Volckjen stadigh doen.

Want dat kondt ghy wel bemercken aen hen, want hun mondt ende handen gaen ghedurigh, ende en staen nimmer stil; het schijnt dat sy 't malckanderen tot inde ziele printen willen, te weten, elck sijne opinie. Wel, zijn dese twee dan contrarie aen malckanderen, vraeghd' ick? hoe komt dat sy op een banck dan sitten? Doen seyde hy: Sy en zijn niet in alle dinghen malckande-ren contrarie, maer in eenighe, ende als dan de questie te hoogh loopt, dan wordtet ghemodereert met de din-ghen daer sy in accorderen. Wel, wie is dan den ande-ren, vraeghd' ick, ende hoe is sijnen naem? Dit is *Brui-no*, seyde hy. Wel hoe, vraeghd' ick, sit *Bruino* mede op

den

den Ghereformeerden Waghen? ick meende dat die een heel, uyt-stekende heyligh man was. Doen seyde hy: Jae

'Tis Bruyn; maer niet den Santen,
Die Carthuysers Orden planten,
Maer die plante twist, en strijdt,
Laster boos, vol haet en nijdt;
Door sijn schijn van heyligh leven,
Heeft hy menigh mensch ghedreven,
Tot een onbehoorlijck werck,
Teghen d'oude Christen Kerck.

Men soude hen dat niet aensien, seyd' ick; sy schijnender soo sincere ende oprecht uyt, oft het Propheten selve waeren. Wel, seyde hy, 't zijn Propheten, maer valsche: doch onsen tijdt is te kort, wy en konnen niet volkomen daer van spreken. Maer dese ende die op de tweede banck sit, zijn beyde van een nature; want sy en soecken niet

Dan Koopmans goedt
En Papen-bloedt;

Ghelijck sy plachten langhs de straeten te roepen doen sy eerst begonnen te reformeren. Doch wy sullen't daer by laeten, ende besien dien Cavallier eens, die op de vijfde banck sit. Wie is dat, vraeghd' ick? Hy seyde:

Dit's Hooft van d'Independenten,
Die een-ieder wil in-prenten,
Dat men gheen ghehoorsaemheydt
Schuldigh is sijn Majesteyt:
Maer dat ieder wordt ghedreven
Om naer sijnen gheest te leven,
Dat sy onder niemandt staen,
Als een goeden Onderdaen.

Wel, wat vuylder ghebroedt is dit? seker dese opinie strijdt teghen alle goddelijcke ende menschelijcke wetten

ten die-men moet onderdanigh zijn, ghelijck *St. Paulus*
Rom.13.1. dat betuyght aen de Kercke van Roomen. Tut, tut, sy
Tit.3.1. en vraghen daer niet naer, sy segghen dat sy niet meer
slaven vande Wet en zijn, maer inde vryheydt daerse
van *Christo* in-ghestelt zijn, ende misbruycken alsoo de
Galat.5.13. woorden vanden selven *St. Paulus*; sy en willen niet beheerst zijn, maer willen ieghelijck ghebieden; sy en willen van niemandt bedwonghen wesen, ende dwinghen selver Princen ende Koninghen, Gheestelijcke ende Politijcke Heerschappijen; sy predicken Godts Woordt, soo sy segghen, ende staen gheleerst ende ghespoort op den Predick-stoel, ende als sy daer van komen, hanghen sy den deghen om den hals, ende setten het helmet met de pluymagien op den kop, ende defenderen het Evangelie met den sweerde. Wegh, wegh, met dat Volck, seyd' ick, is dat reformeren? seker het soude beter deformeren ghelijcken. Maer seght my doch wat dat voor een is, die daer op de sesde banck sit met dat boeck in sijn oxmen, ende met dat Evangelisch aensicht? Doen seyde *VVaer-droom* teghen my:

Dit's Socinus, *die ghesetem*
Is med' onder dees Propheten,
VVordt van somm'ghe hardt bestre'en,
En van d'and're aen-ghebe'en;
'T zijn vermomde Arriaenen,
Kraeyen dese nieuwe haenen,
'T zijn maer Posten uyt de Hel,
Roept een ander sijn ghesel.
Maer het Calf dat wil bethoonen,
Dat hy niet wil by hem woonen,
Daerom vat hy aen het swaert,
VVaer hy eerst was van vervaert;
Dat zijn d'oude Vaders boecken,
Die hy wil nu ondersoecken;

Om

Om hun ketterij' te doem,
Kome dat niet wel wonder schoon?
Eerst woud' hy die niet ghebruycken,
VVant hy moest daer onder duycken,
Maer hy soeckt door dit ghe'weer
Hem te legghen nu ter ne'er,

Desen schijn-heylighen *Socinus* is eenen vande booste Monsters die den Sathan oyt gebroeyt heeft, ende eenen naer-volgher van *Cherintus* ende *Ebjon*, die hun venijn al ghestroyt hebben in het jaer van onse Verlossinghe 81. verloochenende de Godtheydt onses Salighmaeckers *Christi*; ghelijck oock ghedaen heeft *Arrius*, die het saedt van sijn ketterijen al begonde te sayen in't jaer 309; ghelijck nu oock doet desen schijn-heylighen booswicht, onder den ouden ghelapten deck-mantel van Reformatie; ende brenght tot schijn-bewijs van sijn valscheydt wel 78. Schriftuer-plaetsen voort teghen de eeuwighe Godtheydt *Christi*, om sijn boose Godts-lasterlijcke opinie te beweiren.

Wel hoe, vraeghd' ick, sitter sulck Volck oock al mede op den Ghereformeerden Waghen? ick meende seker dat sy met sulcke duyvelsche opinien niet beseten en waeren. Waer op hy my antwoorde: Uwe meyninghe is ten deele waerachtigh; sy en hebben dit valsch gevoelen niet, maer om de waerheyt te segghen, sy hebben andere ghevoelens in hun hersenen die nauwlijcks een hayr beter, oft een aes swaerder en zijn; want den eersten leert, datmen gherechtveerdight wort uyt het gheloof alleen, ende dat sonder goede wercken; oock stelt hy de deure open tot alle vleeschelijcke wellustigheden, segghende: *VVilt de huysvrouwe niet, neemt de dienst-maeght in haere plaetse, tot u ghenoeghte ende gherief.* Den tweeden drijft mede, een gheloove sonder goede wercken ghenoeghsaem te zijn tot de saligheydt; ende daer-en-boven noch een

predestinatie, ende oock het aenkleven van dien, waer in Godt (ô grouwel der grouwelen!) noodsaeckelijck moet ghestelt worden als eenen oorspronck ende Autheur van quaedt. Den derden, dat den eenighen Sone Godts, *Iesus* onsen Salighmaecker ghebenedijdt, niet en is een waerachtigh mensche, dat men gheen kinderen der Christenen doopen en magh, ende andere Godts-insettinghen meer, soo dat hy (soo veel in hem is) soeckt om verre te werpen de gronden, ende de fondamenten waer op onse verlossinghe ghebouwt is; want is *Christus* gheen waerachtigh mensch gheweest, soo en heeft Godt de sonde inde menschelijcke natuere niet ghestraft; ende dien-volghens de rechtveerdigheydt Godts en is noch niet ten vollen voldaen door de bittere Passie onses Salighmaeckers, 't welck een grouwel is om te dencken. Nu wat belanght den vierden, vijfden, ende sesden, die en zijn niet een hayr beter, noch oock al dat ghebroedtsel dat sy uyt-ghebroeyt hebben, ende met duysenden rondt-om den Waghen swieren, ghelijck ghy oogh-schijnelijck sien kondt. 'Tis waer, seyd' ick, ick sieder sulcken grooten hoop, dat sy by-naer alle ontallijck zijn. Maer die twee die daer achter op het radt sitten, ende soo modest daer uyt sien, wat zijn doch dat voor persoonen? Doen seyde hy:

Dat zijn maeckers van pasquillen,
Die (quansuys) niet sien en willen
Door een bril van crystalijn,
'T moet al ander stoffe zijn,
Niet van glas, vaer greyne plancken,
K'wedd' sy sullen my bedancken,
Als die is soo ruym en wijt,
Dat daer halß en hooft in-glijt.
Heer, hoe sullen sy dan proncken,
Als sy worden soo beschloncken?

'K wedd'

K wedd' sy noo'n my wel te gast,
Als van hen we'er wordt ghebrast,
En als sy we'er zijn ghesetten;
By hun Enghel *om te eten*
'Snaesten eer, sijn loff, en faem,
VVant dat smaeckt hen aenghenaem.

Dese worden nu oock al onder den hoop vande Ghereformeerde van desen tijdt ghetelt; want sy konnen soo aerdigh laster-boecksken ende pasquillen maecken, als een esel op de luyt kan slaen, ende daerom worden sy achter op den Waghen ghesel; want de Reformatie is eerst begonnen met fameuse laster-schriften, pasquillen, comedien, ende schimp-liedekens; ende daerom sitten dese achter op den Waghen, om de selve Reformatie door hun leughen-schriftjens ende fateringhen te onderhouden, ghelijck oock doet dat schuym van alle fielen die daer neven den Waghen loopt, om die te smeiren, alsse niet wel voort en wil; want die placht hun Libelletjens te drucken, ende dan onder den duym te verkoopen, maer de druck-persse is om-verre ghevallen, soo dat hyse niet meer en kan ghebruycken, ende daerom geneert hy hem nu met de Waghens te smeiren. Maer die stadighe tronie, die daer met sijn op-ghesel lobbeken sit, gheleydt met orghel-pijpjens, dat is eenen sone *der Rechter-handt*, ende eenen *Benjamin* onder de Ghereformeerde Kinderen van *Iacob*, jae wordt by-naer voor eenen Propheet ghehouden onder de Ghereformeerde Broeders; want het schijnt dat hy in ieder huysken van sijn opghesel kraeghjen, eenen sonderlinghen gheest heeft sitten, daer mede hy alle Ghereformeerde Broeders ende Susters kan vertroosten: ende waerom niet? hy is schier dry-mael miraculeuselijck ghetransformeert.

Wel wat is dat te seggen, ghetransformeert? het schijnt dat ghy my van *Naso's* fabulen wat wilt vertellen.

Ick en doe, seyd' hy; maer ick wil segghen, dat hy verscheyden-mael van staet, oft ampt, verandert is, te weten, van eenen Wever in eenen Ouderlinghe, doen weder van eenen Ouderlinghe in eenen Wever, nu weder van eenen Wever in eenen Predicker vande Spinrock, oft om beter te segghen, tot een Levi-lecker ende onbesorght leven. Doch al seyd' ick dat hy verandert was inde ghestalte van *Vlysses* Boots-ghesellen, doen sy van het krachtigh sap van *Circe* ghedroncken hadden, ick en soude niet al mis-raden; want seker hy bethoont het daghelijcks met sijn daden, daerom moet ick hem dit versken toe-voeghen, ende daer naer sijnen maecker oock wat schencken;

VVant sy willen't al naer rapen,
Oft sy waeren Christi-knapen;
Maer eylaes, 'tis enckel blaes,
Beusel-merckt, en mal-gheraes;
VVant men siet dit dier verand'ren,
Hondert-mael dick aen malckand'ren,
Nu in dit, en dat ghestalt,
Strack het als een aep we'er malt,
Nu het stelt hem als de grooten,
Strack soo speelet met de kooten,
Nu verthoont't hem heel wijs,
Dan vol malle grillen vijs,
'T gaet hem nu heel trots verthoonen,
En dan speeltet met de boonen,
'T stelt hem als een mensch tot slaep,
En 't words wacker als een aep.
Even gaet het met dees vrienden,
Die veel groots hen onderwinden,
Nu zijn't Docteers groot van macht,
Den persoonen sonder kracht,
Nu aen't sneden, dan aen't weven,

Dan tot Kercken staet verheven,
Nu soo levens' in ghemack,
Morghen draghens' sack en pack,
Heden gaen sy iets uyt-braecken,
Daers' hen morghen in vermaecken.
Heden worden sy ghebaet,
Morghen we'er met dreck begaet.

Wat dunckt u Vriendt? hebt ghy oyt wel van sulcke veranderinghe ghehoort inde eerste Christen-Kercke? namentlijck, dat de Apostelen, oft hunne Naer-volghers, zijn verandert van een gheestelijcken staet, tot eenighe andere wereldtsche bedieninghen?

Neen ick doch niet, oock en meen' ick niet, dat desen fijnen Broeder het soude konnen vinden, al socht hy den gheheelen nieuwen Bijbel, met alle sijn nieuwe Annotatien, door ende weder door; maer wilde hy *Naso* naersien, hy soude hem soo aerdigh ghecontersfeyt vinden, al oft hem *Apelles* selver af-ghemaelt hadde.

Dat is seker wel de waerheyt (antwoorde *VVaer-droom*), maer hy moest hem den spieghel van *Cecropes*, *Hecuba*, ende *Ascalaphus* voor-stellen; maer hy en soeckt het niet, want dese leste conditie van *Vlysses* ghesellen staet hem best aen, ende hy vindter sijn ghemack mede; maer sijn Companjon die aen sijn sijde sit, en verstaet hem noch op desen teerlingh soo niet, maer neemt sterck aen, ende daerom gaet hy daghelijcks by hem ter scholen, ende ick en twijffele niet oft hy sal oock wel aen-nemen, want hy is van een goeden trock ghekomen:

VVant sijn Oom is Vendel-dragher,
Een aen-voerder, en beklagher,
En verdrucker vande gheen
Die hebben alhier bele'en.
CHRISTUS JESUS, *en sijn Kercke,*
Hier op goort dit gortigh Vercke,

En is besigh t'allen tijt
Om hen aen te doen veel spijt.

Wel, dat gheeft my wonder, dat sy daer sulcken slechten Volckjen op setten, daer nochtans soo veel ander Volck te voet gaet, die al vry wat meer van aensien schijnen te zijn. Dat en verwondert my niet, seyde mijnen *VVaer-droom*; want lieden van eeren (al waer't dat sy maer politijcken en waeren) souden hen schamen te doen dat dese sonder eenighe schaemte, ofte alteratie doen, namentlijck, in de liedens huysen loopen, al en worden sy daer niet ontboden, om die dan door hun leughenen onrustigh te maecken, de Onderdanen teghen hun Overheden op te hitsen, ende de Borghers ende Inghesetenen teghen malckanderen te verbitteren, ende de eenvoudighe (doch wel-hebbende menschen, maer in't besonder de vrouwen) persuaderen, om hun sacksken van caritate te versien, waer mede sy hunne kinderen groot ende aensienlijck voor de wereldt soecken te maecken, ende door een Levi ende lecker leven de selve op te houden, om dan daer naer mede een plaetse te moghen krijghen op den Ghereformeerden Waghen. Maer laet ons wat aen d'een sijde gaen staen, want my dunckt dat sich den *Tour* in ordre beghint te stellen, om al stillekens naer huys te trecken. Dat dunckt my oock, seyd' ick; maer souden sy niet weder in die schoone poorte konnen komen; daer sy uyt-ghereden zijn? ende dan door dien smallen wegh niet in dat schoon heerlijck Casteel konnen komen, dat daer aen de rechter sijde op die verheven plaetse leyt, daer ghy in 't eerst my soo veel wonders af-gheseydt hebt? Jae sy doch, antwoorde hy; maer

VVel te voet, maer niet te paerden,
En heel dichtjens by der aerden,
Als ghy voor u ooghen siet,
Dat van d'ander daer gheschiet:

Maer

Maer dit Volckjen wil niet bucken,
Daerom siet-men 't selden lucken,
Dat sy konnen komen in,
Met dit Hemels huysghesin:
Maer wanneer sy willen buyghen
Onder Godt en sijn Ghetuyghen,
En naer-volghen hunnen raet,
'T deurtjen voor hen open staet.

Kan 't anders niet geschieden dan ghelijck ghy seght, soo hebb' ick daer weynigh moedt toe: want sy hebben meest al het sweerdt van Gheestelijcke hooverdije ende hooghmoedigheyt in-gheswolghen, soo dat sy soo leegh niet en sullen konnen stuypen, want het soude hun vermetent herte al te seer quetsen, ende groote smert aen doen. Maer laet ons hier wat neder sitten, ende sien hoe dat sy altemael in order passeren. Ick ben te vreden, seyde mijnen *VVaer-droom.* Met quam daer Mevrouwe *Bedrieghelijckheydt*, verghefelschapt met *Dwaelinghe* ende *Onwetentheydt*, met haer Carosse seer statelijck aen-rijden, ende achter haer quamen in order de *Rijckdom, Eere, Aensienlijckheydt*, ende *Staet*, als Leydts-lieden ende Wegh-baenders vanden Ghereformeerden Waghen. Daer naer quamen *Onbedwinghelijckheydt*, *Begheerlijckheydt des vleeschs*, ende *Onversadelijckheydt*, als Herauten, om den *Tour* aensienlijck te maecken. Doen quam den Prophetischen Ghereformeerden Waghen, ende wierdt gheleydt van *Gheveynstheydt*, ende voort ghetrocken van ses weldrighe Henghsten, te weten, van *Ghierigheydt*, *Vermetentheydt*, *Hooveerdigheydt*, *Lastria*, *Onghehoorsaemheydt*, ende *Trouwloosheydt*. Ick en konde my niet ghenoegh verwonderen van weghen de staetelijckheydt, ende wesentlijckheydt die ieder tronie was verthoonende, jae verbeelden alle sulcke Evangelische oprechtigheydt, dat-men ghescydt soude hebben, dat het alle ghecanoniseerde Heylighen waren.

Maer

Maer insonderheydt verthoonde hem dit in die twee die achter op het radt saten, ende die vast besigh waeren om pasquillen ende laster-versen uyt te stroyen, waer in sy lasteren ende schelden Godt ende sijne heylighe Kercke, ende oock mede hun even-naesten, maer insonderheydt de ghene die op dat smal weghjen gaen, want die hebben altemet de wapenen ghebruyckt teghen den Ghereformeerden Waghen, ghelijck ick u voor desen ghethoont hebbe; 'ten is niet wel met monden uyt te spreken, wat valscheydt ende leughenen dat sy van die versiert hebben; voor eerst brenghen sy hunne woorden niet in het gheheel, maer ten deele voor den dagh, soo dat sy hunne sententien heel verdraeyen: ten tweeden, duyden sy die heel teghen den sin ende meyninghe van henlieden: ende ten derden, 't welck noch het erghste van al is, sy protesteren voor het ghemeyn ende simpel Volck, dat dat de eenighe ende rechte meyninghe is vande Autheuren, daer't nochtans soo directelijck teghen hun meyninghe strijdt, als het licht teghen de duysternisse: maer boven al doen sy dat teghen de persoonen, die den Ghereformeerden Waghen verlaeten, ende hen bereyden om op dat smal padtjen te wandelen: ghy soudt u verwonderen, wat voor laster, gal, ende venijn sy daer op uyt spouwen, om hen hatelijck voor de menschen te maecken: doch ick en magh mijnen tijdt daer mede niet verslijten, want de wercken gheven't soo klaer te kennen, dat men 't niet en soude konnen weder-spreken; want sy draghen dagheliicks over hen, soo in gheschrift, als mede in't druck; ghelijck ghy voor u ooghen siet, dat sy noch teghenwoordigh besigh zijn om de selve te stroyen, ende onder het Volck te brenghen. Maer maecken sy dese laster-schriften alsoo selver, oft worden sy van die gheholpen, die daer op den Waghen sitten, vraeghd' ick? Dat en kan ick niet segghen, antwoorde hy;

hy; maer ick weet altijdt wel seker, dat sy onder hen berusten, ende dat sy die soo over-al verbreyden onder hunne Creaturen, soo wel die onder hun ghebiedt staen, als mede die onder de ghehoorsaemheydt van Sijne Koninghlijcke Majesteyt van Spagnien schuylen. Doch 'ten is de pijne niet weerdt om van dat boeve-jacht meer te spreken, want sy lasteren alle het ghene dat met hunne opinie niet over-een-komt, ende prijsen alle het ghene dat sy in hunne phantasijen oordeelen goedt te wesen, al waer het noch soo boos ende goddeloos. Een staeltjen hier van moet ick verhaelen, dat ick selve ghehoort hebbe van dien fijnen Broeder in *Christo*, die daer met sijn lobbeken achter op sit, ende hem dan laeten passeren. 'T is ghebeurt, dat seeckeren Borgher misprees het moordadigh feyt dat de Reformateurs hadden begaen in 't vermoorden van *Carolus Stuart*, Koningh van Enghelandt, Schotlandt, ende Yerlandt, segghende, dat men nerghens eenigh exempel hadde van sulcken schelmachtighen wreeden moordt, als van hen begaen was, noch in Goddelijcke, noch menschelijcke gheschriften. Waer op desen schijn-heyligh seyde: *Soudt ghy wel derven staende houden, dat sy qualijck ghedaen hebben dat sy hem ghedoodt hebben?* Waer op ick in passant alle hooghe Overheden te bedencken wil gheven in wat een versekerheydt sy zijn, die sulcke Onderdanen hebben, ende nochtans over-al met den mantel van Religie hen verthoonen, ende alle hunne boosheyt ende wraeck-gierigheyt noch met Schrifture beseghelen, ghelijck overvloedigh blijckt dat dit goddeloos feyt van vele ghedaen wordt. 'T is inder waerheydt waer 't ghene dat ghy seght, want ick hebbe verscheyden schriften ghelesen, daer dit tyrannigh ende moordadigh werck verdedight wordt, ende oock noch door-gaens met de Schrifture alles bewesen wordt.

Doch een dingh verwondert my het meeste van alle, na-menelijck dat sy dien Koningh om-ghebracht hebben, naer de-mael hy ghedurigh in sijn leven, ende oock inde ure des doodts, gheprotesteert heeft, dat hy den Ghere-formeerden Waghen beminde, ende van herten voor-stondt. Dat is seker ghenoegh, (seyde hy) doch hy die voor-ghestaen ende bemindt heeft, ende dat sy het maer uyt pure presumptie ghedaen hebben; want dat selve is meer ghebleken, dat sy de principale Minjons van den Waghen soo ghetracteert hebben, soo in Vranckrijck, als Enghelandt, ende oock in Nederlandt, als blijckt aen N. N. ende oock aen den Viceroy van Yerlandt, die mede protesteerde, dat hy van sijn 18. jaeren af, den Ghere-formeerden Waghen beleden hadde, te wesen den eeni-ghen ende besten Waghen van alle. Doch het is ghe-noegh van die saecke ghehandelt, laet ons den *Tour* ver-volghen, want hy al hardt aen 't loopen is. Dat is waer, seyd' ick, ende sagh recht achter den Waghen ko-men een heele troep Peerde-ruyters, elck met een wa-pen op hun borst, ende wierden ghevolght van verschey-de vrouw-persoonen, die sommighe een, ende d'andere twee kinderkens op den arm droeghen: ick vraeghde mijnen *Vrindt*, wie zijn dat voor Cavaliers, die daer soo moedigh te peerde sitten? Doen antwoorde hy, ende seyde:

Dese die te peerde rijden,
Zijn Propheeten van ons tijden,
Die uyt reformeren gaen,
Als een geylen roffiaen,
Die der maeghden eer beroeven,
En haer liefd' en trouw beloven,
En daer naer dan stooten uyt,
Voor een hoer, oft duyvels-bruyt;
En gaen dan noch protesteren

En

In hun Kerck' en voor de Heeren,
Dat sy niet de vaders zijn
Ieder van hun kindekijn.
'T monster hier van is ghebleken,
Nu gheleden weynigh weken,
Tot Souburgh, voor menschen veel,
Vanden Predicant Paneel.

Wel hoe gaet dat in sijn werck? reformeren de Predikanten soo de dienst-boden ende maeghden, ick hadde liever dat mijne dochters haer in simpele eenvoudigheydt hielden, ende haer begaven by ghelijcke persoonen van haer qualiteyt, om met die in haer stille slechtigheydt, Godt te dienen in onnooselheydt ende reynigheydt; als dat sy soo verbetert ende hervormt wierden. Maer wat zijn't al voor knapen, seyd' ick? ende waer komense van dan? Kondt ghy dat niet sien aen de wapens die sy op hun borst draghen, vraeghde hy? den eenen heeft het wapen van Bodegraven op sijn borst, ende die wordt vervolght vande dochter oft moeder die die tweelinghen op haer erm draeght; maer hy en wilt haer op sijn peerdt niet hebben, want sijn echte vrouwe moet daer altemet op sitten. Den anderen heeft het wapen van Schipluy in Maeslandt op sijn borst: ende den derden heeft het wapen van Seven-huysen voor hem. Den vierden heeft het wapen van Bolf-waert voor hem, ende wordt ghevolght van sijn maerte. Den vijfden heeft het wapen van Soeter-meer, als een medalie op sijn borst hanghende, ende wordt ghecon voyeert van sijn dienstmaeght. Maer den sesden, die heeft het wapen van Middelburgh in Zeelandt op sijn borst hanghende, ende wordt vervolght van die statelijcke borgherlijcke dochter, die dat teer schapjen soo suerelijck is draghende: het gheeft my wel wonder dat hy gheen compassie met haer en heeft, ende principael met dat kleyne lamme-

ken, want het ghelijckt hem oft het uyt sijn tronie ghesneden was: doch dat en kan niet wesen, als ick't wel bedencke, want hy protesteert op den Predick-stoel dat hy den Vader niet en is, ende wilde hy daer eenighe compassie mede thoonen, soo soude het schensel uytbreken. Hebben dese hun eyghen dienst-maeghden soo ghe schendt, ende hun eyghen huysen soo onteert, vraeghd' ick? seker 'twas wel weerdt datmen hen de wapens op hunnen rugghe liet draghen, van die plaetsen daer sy sulcke feyten aen-gherecht hebben, soo soudemen hen kennen, ghelijck-men hun Meester ghekent heeft, aen het merck dat hy op sijnen rugghe droegh. Maer wat is dat voor eenen snoes-haen, die daer met die schoone vrouwe op sijn peerdt sit, ende die malckanderen soo soet om-ermt hebben, ende oock soo minnelijck kussen? Dit is den Evangelischen Ghereformeerden Bode van Haerlem, die altijdts met sijn weerdinneken uyt-reyst, ende de selve soo nettekens her-vormt ende verbetert, dat het wel een Godinneken ghelijckt, ende een vande alder-fijnste Suster inden Heere dieder soude konnen ghevonden worden; ende daerom heeft hy'er sulcken wel-ghevallen in, dat hyse altijdt mede neemt, ende laet sijn echte vrouwe ende kinderen t'huys blijven, ende ghebreck lijden, volghende nochtans den Waghen naer, ghelijck alle dese andere, ende oock de boven-ghenoemde doen, waer van ick u de particulariteyten wel soude verhaelen, maer het soude te langh vallen, daerom sullen wy hen met dit versken laeten henen rijden, ende aen alle onpartijdighe menschen vraghen:

Is dit met recht reformeren?
Als-men soo siet dobbeleren
Een persoon in tween, en drien,
Maeght in Moer, als ghy kondt sien?

Dat

Dat doen dese Predikanten,
Die alsoo den Mey-boom planten,
In, en voor hun eyghen huys,
Dus her-vormt dit nieuw ghespuys.

Wat dunckt u Vriendt van desen *Tour?* is dat niet wel braef ende hups ghereformeert? en zijn dat gheen schoone Jonghen die den Ghereformeerden Waghen heeft uyt-ghebroeyt? soude-men wel meerder dwaesheydt ende ydelheyt konnen bedencken, dan de dese is? ende isser wel meerder ende schadelijcker boosheydt inde wereldt oyt geweest, dan dese Gheestelijcke hooverdije is? Seker men soude desen Waghen met recht wel moghen verghelijcken (met haer seven sit-plaetsen) by dat ghekroonde seven-hoofdighe monster dier daer de Ghereformeerde Hoere van Babylon op sit, versiert met dese seven bagghen die op haer ende op het beest's hoofden wonder wel passen: D'eerste noem' ick *Ydele glorie.* 2. *Beroeminghe.* 3. *Eerghierigheydt.* 4. *Vermetentheydt.* 5. *Gheveynstheydt.* 6. *Hardtneckigheydt in't volghen van sijn eyghen opinie.* 7. *Verachtinghe van andere.* Dese deughden schijnen soo klaer van hen uyt, ende men kanse soo oogh-schijnelijck sien, dat men gheen crystalijnen bril van noode en heeft om de selve nauw keurigh te ondersoecken. Maer midts mijnen *VVaer-droom* aldus besigh was om my al het selve te verklaeren, ende de hoofden haer eyghenschappen in't besonder my meende in te drucken, quamen daer menighte van Waghentjens aen-touren, soo dat sijn onderwijs ghestut ende ghebroken wierdt: dies ick hem vraeghde, wat Volckjen dat dit was? Doen seyde hy:

Dit zijn altemael de Boden,
Die daer komen uyt 't Synode
Dat Calvijn heeft aen-gherecht,
Daer men altijdt strijdt, en vecht,

Daer-men altijdt twist en bekelt,
Daer d'opini' words door-pekelt,
Daer de eyghen sinn'lijckheyt
Gheconfijt in suycker leyt,
Die noch dagh'lijcks moeten proeven,
Vrome veel, tot hun bedroeven,
Die worden seer straf ghekneldt
Door hun wreedt en boos ghewelt.

Dit zijn de persoonen die wy in't eerste in-komen saghen staen rondtom dat Thooneel, daer die *Ian-potagie* op-stondt, die de lieden valsche kennisse oft gheleertheydt verkocht, ende waer naer dat sy altemael soo grietigh waeren vattende, ende meenden vry wat schoons bekomen te hebben, ende als't al om komt, en hebben sy anders niet dan een deel ydelen-waen ende schijn van waerheydt behouden; maer, och armen! sy meenen noch dat sy vry al wat groots in hen verborghen ende op-ghesloten hebben; ende daerom maecken sy soo veel gheraes ende gherammel, slachtende de ydele tonnen daer niet in en is, ende die het meeste gheraes maecken, al is't datter maer met eenen vinger op-gheklopt wordt. Want alle desen swerm die ghy daer siet, is van die conditie, dat sy niet gheroert en moghen worden, oft sy krijten ende schreeuwen als een magher vercken; soo datmen bevindt dat het spreeck-woordt waerachtigh is, dat-men ghemeynlijck seght;

Een schorften kop men haestigh raeckt,
Een ketters mensch veel woorden maeckt.

Waer't dat sy wat goedts in-ghenomen hadden, daer soude wat goedts uyt komen, maer eylaes, ten is gheen ghesondt-maeckende spijse, noch medicinalen dranck; maer ter contrarie, een schadelijck venijn dat sy in-ghe-swolghen hebben, ende dat baert dese inwendelijcke ongheltenisse in hen: want hadden sy de waere gheleert-

heydt

heydt oft kennisse in-ghenomen, in plaetse vande valsche, sy souden oock inwendigh heel anders ghestelt zijn. Want wanneer men met een goedt oordeel in-siet het ghene *St. Paulus* seght, aengaende dese twee ghestaltenissen, men sal soo klaer als den dagh den eenen als den anderen konnen bemercken, dat is, den Ghereformeerden kibbel-gheest, ende den oprechten al-ghemeynen gherusten gheest: want soo spreeckt den H. Apostel *Paulus* door-gaens in dit Capittel, maer principael aen de 19. ende 22. versen: *De wercken des vleeschs zijn openbaer, de welcke zijn overspel, hoererije, onreynigheydt, oneerlijckheydt, afgoderije, venijn-ghevinghe, vyandtschap, twist, nijdt, kijvinghe, thoorn, tweedrachte, secten, haet, moorde, dronckenschap, brasserije, ende dierghelijcke*. Maer daernaer de vruchten des Gheests beschrijvende, seght: *Maer de vrucht des Gheests is liefde, blijdtschap, vrede, langhmoedigheydt, vriendelijckheydt, goedertierenheydt, gheloove, sachtmoedigheydt, maetigheydt, &c.* Als ghy nu de waerheydt segghen wilt, by welcke partije soudt ghy die vinden, oft by den Ghereformeerden Waghen, met al het ghesnor dat daer aen-hanght, oft wel by die persoonen, die daer soo stillekens ende gherust op dat smal wegh-sken gaen? want seker het eene ghelijckt wel een ydel ende woelende Kermis-feest, ende het andere een voor-burgh ende portael van alle ruste ende vrede: in't kort, het eene is een voor-smaeck vanden Hemel, ende de eeuwighe vreughde; ende 't andere een beginsel vande eeuwighe onruste ende droefheydt. Gal. 5.

Seker dat onderscheydt is seer groot, antwoord' ick, ende schijnt soo merckelijck, dat het een Hollandtschen oft Vlaemschen Boer wel soude konnen tasten; ick laet staen dat iemandt die maer eenigh verstandt van naturelijcke kennisse heeft, het selve niet en soude konnen sien ende bemercken. Maer een dingh verwondert my op het alder-hooghste, namentlijck, dat dit neus-wijs nieuw

Ghe-

Ghereformeert Volckjen dit niet en konnen oft willen merckken, die ghedurigh roemen dat sy de H. Schrifture als op ghegheten hebben, ende ieder letter der selve als her-knauwt hebben, daer nochtans *St. Paulus* soo duydelijck seght, *Hebr.* 11. *v.* 14. sprekende van *Moyses* den H. Propheet, die liever heeft verkosen met Godts Volck quaedt te lijden, dan tijdelijcke nuttigheydt der sonden te ghebruycken; achtende de versmaetheyt *Christi* meerder rijckdom te zijn, dan de schatten van Egypten: want hy sagh naer de vergheldinghe des loons, ende dat dit Volckjen niet en soecken dan tijdelijcke ghenoeghten des vleeschs, ende ydele glorie ende eere, die doch maer verganckelijck en is, hoe wel sy altijdt heel contrarie zijn roemende. Terwijle wy dus t'samen spraken, quam daer een schielijck ghegeul ende gheruys van een by-nae ontallijck menighte Volck, die mede uyt dien wegh quamen daer de *Bedrieghelijckheydt* in woonde, ende waeren soo wel van haer beschoncken, dat sy alle als rasende droncken waeren, roepende met luyder stemme: *Hosanna, Hosanna inden hooghsten: Heyligh, Heyligh, den Heere der Heyligheen.* Met sagh ick daer aen komen rijden eenen nieuwen Prophetischen Reformateur, wiens peerdt gheleydt wierdt van een van sijn Discipulen, die bloots-hooft voor uyt tradt, ende andere ter sijden ende rondt-om hem, singhende *Heyligh, Heyligh,* trocken hunne kleederen van hun lijf, ende spreyden die voor sijn voeten neder als oft het eenen Godt hadde gheweest, roepende wederom: *Heyligh, Heyligh, Heyligh, Heere Godt Israels*; jae het gheroep stack soo gheweldigh op, dat het oock quam tot inde ooren vande ghene die op den Ghereformeerden Waghen saten, dies sy altesaemen om me keerden, ende veranderden hunnen *Tour* noch eens. Ick vraeghde mijnen *VVaerdroom* wat dit voor eenen nieuwen Propheet was: die my antwoorde, dat het eenen *Iames Naylor* was een Enghelsman,

man, gheboren in het Graefschap Yorck, in een Stadt ghenaemt Anderslow, die ghestudeert hadde in't Verc-ken-slachten by sijnen Vader, uyt welckens Verckens-dreck hy de gheheymenissen van sijne studien ghesogen hadde. Ick seyde: Seker hy bethoont dat hy van't maeghschap vande Zeughen is, die haer grootste ende opperste vermaeck hebben om in haer eyghen dreck te wroeten, ende wentelen; want, naer ick kan mercken, soo heeft hy'er oock sijn vermaeck in, dat-men hem dus vereert met Goddelijcke tijtelen. Terwijlen dat wy soo waeren koutende, was den gheheelen *Tour* weder te rugghe om-ghekeert, ende hadden desen nieuwen Propheet besloten als in een half-maen; een-ieghelijck sagh hem om't lieffelijckste aen, ende vraeghden hem eyndelijck, hoe hy hem soo stout kende, dat hy hem dorst onder hunnen Ghereformeerden troep laeten sien? Waer op hy met een staetelijck aenghesicht seyde, dat hy quam om de Kercke te reformeren. Doen vraeghde dien Cavalier die op de vijfde banck vanden Ghereformeerden Waghen sat: *VVie heeft u ghesonden om sulcks te doen?* Waer op hy antwoorde: *Den selven die in my den Gheest sijns Soons ghesonden heeft, om te ondersoecken, niet soodanighe dinghen die het vleesch aen-gaen, maer die daer behooren tot het Koninghrijcke Godts, door het by-woonen vanden Vader, ende den Sone, by den Rechter van alle Gheesten, om van niemandt bestiert ofte gheleydt te worden.* Met sy dat hoorden, riepen sy met luyder stemme: *Blasphemy, blasphemy, wegh, wegh met hem.* Wel hoe, seyd' ick teghen mijnen *VVaer-droom*, ontstelt dit Volckjen hen dus over dit segghen van dien nieuwen Propheet? Naer dat ick strack uyt u reden verstaen hebbe, ligghen sy altesaemen oock in dit Gast-huys sieck, als-men de saecke van hen met een goedt oordeel in-siet; want sy en willen oock van niemandt gheoordeelt worden, dan van hunnen Gheest; want dit hebben sy ghedurigh inden mondt:

Den Gheest Godts ghetuyght met mijnen Gheest; &c. ende hier mede verwerpen sy alle oordeelen der H. Kercke, ende en willen gheenen sprekenden Rechter herkennen, maer blijven altijdt even sterck op hunne eyghen phantasijen staen. Dat is waer, seyde mijnen *VVaer-droom*; want sy bestraffen in desen persoon, ende in andere, 't welck sy selve ghestadigh practiseren. Ende soude my daer noch wat breeder van onderricht hebben, maer daer rees sulcken gheschreeuw, ende sulcken ghequaeck op, dat hy met sijn reden niet en konde voort vaeren, jae 't liep soo hoogh, dat sy de handen aen hem begonden te legghen, ende leyden hem wel vast gheknevelt voor den Ghereformeerden Waghen, alwaer hy als voor een Vyerschare moeste ghevonnist worden. Ick was ten hooghsten verwondert over de onstelteniSSe die ick bemerckte in het ghelaet van ieder tronie die op den Waghen sat, maer insonderheydt in die, die op het radt met sijne pasquillen sat, want hy sloegh twee ooghen op, dat ick dacht dese twee blickers schijnen wel eenen doodt-slagh desen armen mensch aen te jaeghen; ick laet staen watter seven wel souden doen; want men konde uyt alle sijn ghelaet wel besluyten, datter meer als een ghemeene wraeck in hem stack, teghen desen Patient, ende alle andere menschen die met sijn opinie gheen ghemeynschap en hebben: dus gaf hy sijn voys dat-mender mede soude voort gaen, 't welck terstondt gheschiede, ende wierde terstondt aen hem belast dat hy het Vonnis soude prononceren, ende daer naer over al strooyen, ende oock placken, ghelijck hy de andere pasquillen doet. Met streeck hy sijn baert op, ende schickte sijn lobbeken met de orghel-pijpjens recht in sijn ghewoonelijck fatsoen, ende sprack:

T'sa wilt dees Verleyder grijpen,
En seer vast in banden nijpen;

VVilt dan setten aen de kaeck
Desen Quaker, quaedt van quaeck;
VVilt hem dan den ruggh' bekijcken,
En met bercken-rijs wat strijcken;
Keert hem om al op sijn peert
Met sijn troni' naer de steert;
VVilt sijn laster-tongh' dooren,
En af-snijden beyd' sijn ooren;
Brandt hem met een B *voor't hooft,*
VVant hy heeft Godts eer gheroost:
VVilt hem dan den Tour om leyden,
En sijn laster boos verbreyden,
VVant wy willen hem noyt plaets
Ghe'ven by ons sijne maets:
Maer by fiels en tuchtelinghen
Soo sal-men dees booswicht dwinghen,
Die beloften en goey tucht
Zijn ontloopen en ontvlucht.
VVy en sullen doch niet lijden
Dat hy med' den Tour *sal lijden,*
Hoe wel dat hy protesteert
Dat sijn Gheest recht reformeert.

Soo haest dit Vonnis uyt-ghesproken was, hebben sy hem den Scherp-rechter over-ghegheven, die alles uyt-ghevoert heeft dat hem bevolen wierdt. Ick stondt met verwonderinghe ende verbaestheydt toe en sagh, hoe hy van dese Reformateurs gecorrigeert ende ghereformeert wierdt, ende dacht: Komt dat van op 't nieuw te reformeren, ick wil veel liever op de oude weghen wandelen, daer en is-men in sulcken perijckel niet als by dese nieuwe Leydtslieden; oock meend' ick dat sy seyde, dat het een groote doodelijcke sonde was, dat-men iemandt om sijn ghevoelen, oft geloof (soo sy dat noemen) eenigh hinderaen-dede; maer seker ick sie nu wel anders. Met

vattede den Ghereformeerden *Knipperdolling* het brand-yser aen, ende druckte dat den Patient met sulcken wreetheydt in't voor-hooft, dat het scheen dat hy het daer door wilde hebben. Den armen Bloedt dit ghevoelende, gaf sulcken af-grijselijcken schreeuw, dat ick daer wacker van wierdt; ende doen wierd' ick ghewaer dat het alles eenen droom was gheweest; maer den selven overpeynsende, vondt dat het de waerheydt van onse Eeuwe niet seer onghelijck en was: dies viel ick weder inde ghepeynsen daer ick in gheweest hadde doen ick my slaepen ghingh legghen, ende sprack met den selven
Eccle.1.2. ende 12.8. Predicker: *Alle dingh is gantsch ydel, alle dingh is gantsch ydel*, Maer dese Ghereformeerde ydele waen-wijsheydt, gaet alle ydelheydt ende dwaesheydt te boven; ende alle haer eyghensinnighe kibbelinghe, ende rasernije, en is maer een pure dwaesheydt, soo ons den wijsen *Salomon* seydt, Prov.20.3. *Het is den mannen een van twist te blijven; daer-entegen die gheerne twisten zijn altemael dwaesen.* Daerom dacht ick: 'Tis best dat-men dat rot laet vaeren, ende hen noch met woorden, oft schriften aentaste; want het en is doch anders niet dan de Moriaen wasschen, alle moeyten die-men aen hen doet, ghelijck den selven *Salomon* seght, Prov.27.22. *VVanneer ghy den dwaes inden mortier als gort verstootet met den stooter, soo en liet doch sijne dwaesheydt van hem niet af.* Even alsoo gaeter met dit Ghereformeerde Volck oock toe; daerom en sal ick mijnen droom niet nauwkeurigh ondersoecken, maer met dese versen sluyten, ende hen alle adieu segghen.

1.

KOmt ghy vrëmde konstenaren,
Komt al die den tour bemint,
Komt, ey komt, wat nieus versint,
Komt en wilt u openbaren,
Maeckt fatsoenen van veel stoff.
Als daer komt uyt't Franse hoff.

2.

Komt ghy snidersalle-moden,
Komt en toont wie dat ghy sijt,
Of ghy konstigh naeyt, en snijt.
Want ghy wort nu al ontboden,
Om te maecken kappen hier,
Voor dit nieu veel-hoofdigh dier.

3.

Kappen voor verscheiden quanten,
Geel, en groen, oock peers, en blaeu
Purper, Root, teneyt, en graeu,
Voor dees nieu, en vremde Santen,
Die-men heet ghereformeert,
En wat nieus aen't volckjen leert.

4.

Komt en wilt den Palsrock breken,
Van haer Koning, en Propheet,
Die Singnoor Ian Beukels heet,
Wilt dogh najen en ras steken,
Want de kappen sijn van noo
Onder dees Propheten snoo.

5.

Wilter lutter een aentrecken,
En sijn lieve Non Catryn,
Maer het moet goe stoffe zijn,
Anders soumen met haer gecken,
Wat hy niet van sijnder draen,
Als hy eerst heeft uyt ghedaen.

6.

Wilter Ian Kalvyn een geven,
Die heel trots, en moedigh staet,
Anders mocht hy werden quaet,
En verstoort sijn al zijn leven,
Want hy is heel boos van aert,
Met sijn langh ghespleten baert.

7.

Geeft dat soete fijne bloetjen
Oock een kapien net, dogh slecht
Want het schijnt heel goet oprecht
Hy salt' draghen voor sijn hoetjen
Seker daer steeckt in sijn mou
Meerder als-men dencken sou.

8.

Wilter Bruino oock een passen,
Hy wil meed' uyt mommen gaen,
Binter vry wat bellen aen,
Anders mocht hy haer verrassen,
Die sijn streken niet en kent,
Nogh sijn valsheyt is ghewent.

9.

Maeckter voor de Pureteynen,
Oock wat naer het nieu fatsoen,
Want sy hebbens' wel van doen,
Om daer heiligh uyt te schijnen;
Dits' de tour, en mode thans,
Van dees heilghe, vrome Mans.

10.

Wilt oock al d'independenten,
Wel versorghen van een kap,
Of ghy raeckt heel op den snap
Van al dees perfeckte venten,
Die den Geest soo stiert, en went,
Dat hy wet, nogh hoofd' en kent.

11.

Haest u, wilt niet langher beyden,
Maeckt, een voor Sosinus reë;
Of hy sou niet willen meë,
En van dese troep hem scheyden,
Die uyt Reformeren gaet,

Niet dan om haer eyghen baet.

12.

Hoort nogh: nieuwe kappe makers,
Maeckt veel kappē groot en schoō,
Fráy gheciert ghelijck een kroon.
Voor dees nieu,en vr[illegible]dė quakers,
Die du Reformeren sterck,
Al dit sijn her-vormde werck.

13.

Siet hoe statigh komt hy rijden,
Siet, hoe hy dees tour vereert,
En als Gode wert begeert,
Dits' een sant van onse tijden,
Die sijn kind'ren soo stileert,
Dat haer sact steets wert vermeert.

14.

Als ghy merckt aen dese vrouwen,
Die sy, van sijn geest bevrucht,
En oock maecken groot gherucht,
Om't geheim van hem t'onvouwen,
Spreyen al haer kleeren neer,
Om tonsaen dees grooten heer.

15.

Maer wilt dogh de kap wel voegen,
Op dat hooft van Benjamijn,
En oock die daer nevens sijn,
Anders souden sy mis-noeghen,
Want sy willen sijn bekent,
In haer lant, en hier ontrent.

16.

Daerom maecken sy pasquillen,
Vol van laster boos, en quaet,
Dat haer naesten eere schaet,
Vol van valsche leughen grillen,
Dies' haer volckjen planten in,
Om daer meed' te doen ghewin.

17.

Maeckt hem ruym aen weder syen,
Dat haer ooren smal, en langh,
Sonder hinder, of bedwangh,
Met ghemack daer binnen glyen,
Als een brave gecks caproen,
Wel ghemaeckt opt' nieu fatsoen.

18.

'T sal haer voor een hoet verstrecken,
Als het Midas heeft ghedaen,
Die Apol dorst teghen staen,
En sy,eer socht te bevlecken,
Dogh het spraeck-loos Riet, en kruit,
Bracht daer naer het schensel uyt.

19.

Laet haer dan in orden treeken
Aen malcander zy op zy,
Als Syleaus borgery,
Ghemonteert ghelijck de gecken,
Om te doen een vremde kamp,
Die verdwijnt, in roock, en damp.

20.

Laet dan dese vyse knechten
Als de Reusen dwaes, en trots
Die daer planten rots op rots,
Om den hemel te bevechten,
Oock gaen setten kap, op kap,
En die stellen voor een trap.

21.

Om den hemel te her-vormen,
Door een vals, en hoogh ghevoel,
'T welck op styght uyt Pluto's poel,
Godt in sijnen troon bestormen,
Is een dwaesheit boos, en vuyl
Dat braeckt ber-brus uyt syn muyl.

22.

Godt en Kercke te bevechten,
Met u kappen allegaer,
En te maecken groot misbaer,
Is een actie voor de slechten,

Daer-

Daerom lyef hervormt gheslacht,
Niet dat dooght u werck,en acht.

23.

Synt geen sotten mette bellen ?
Synt geen menschen herseloos ?
Wanckel-baer, heel trots,en boos
Al die haer dus teghen stellen
'T heiligh out ghemeen ghevoel
Vanden vasten Roomschen stoel.

24.

Kan-men meerder dwaesheit vinden,
En oock plomper dingh bestaen,
Als van dese wert ghedaen ?
Die waen-siende steke-blinden,
Die daer krielen over hoop,
Roept dan luide : loop geck,loop.

25.

Ghy verdient te syn ghesmeten,
Vanden waghen allegaer,
En oock die u volghen naer,
Want ghy syt te seer vermeten,
Daer om bid ick staeckt u spel,
Dat niet kan vergaen te wel.

26.

Want men kan niet meer bekomen,
Als een rein, gherust ghemoet,
En hier naer het opper goet,
Oock by d'hooghste schat te wonen,
Daer-ment al,in al besit,
En beoogh t ons eenigh wit.

27.

Dat ghy seght dat men kan krygen,
In die Kerck die ghy blameert,
En uyt sinnigh Reformeert,
Staeckt u rasen en wilt swyghen,
Want het is maer ydel heit,
Beusel-maert,en klein bescheit.

28.

Wilt alleen die Kercke soecken,
Want liet ghy behoeft niet meer,
Loopt nogh ryt dogh niet soo seer
Godts woort, en de oude boecken
Die bewijsent u soo wel,
Als't u yemant segghen sel.

29.

Wt is al u disputeren,
Wt is al u raeserny,
En hier rust u phantasy.
Heel on-nut u Reformeren,
Hier hebt ghy die rechte kust,
Daer u ziel in vrede rust.

30.

Wilt u kappen dogh aftrecken,
En bedaert u 't is hoogh tyt,
Eer ghy meerder schade lyt,
Of men sou u naer begecken,
Daerom segh ick tot besluit:
Treckt u kap, en Sots-rock uyt.

FINIS.